

BİLANÇO

TÜRMÖB AYLİK YAYIN ORGANI • SAYI : 116 • HAZİRAN 2006

3.50 YTL

- *AB 8. Direktifi kabul etti*
- *Finansal piyasalar sarsılıyor*
- *Bütçe harcamaları artış eğiliminde*
- *Bankacılık 300 milyar dolarlık büyüklüğe ulaştı*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU**Yayın Kurulu**

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMÖBBasın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

AdresGençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail: alid@turmob.org.tr**Baskı**Fersa Matbaası
(0.312) 278 43 56

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Temkinli iyimserlik mi? Aşırı iyimserlik mi?

Son yıllarda uygulanan ekonomik programında etkisiyle bazı ekonomik göstergelerde oldukça önemli başarılar sağlandı.

Ancak bardağın dolu tarafı kadar, boş tarafıda bulunuyordu. Dış ticaret rakamları, cari işlemler dengesi sürekli sinyal veriyordu.

Geçtiğimiz ay içinde yaşanan ekonomik gelişmeler, uluslararası alandaki dalgalanmadan mı kaynaklandı? Yoksa ekonomide ciddi bir bozulmanın işaretleri mi?

Türk ekonomisinin uzun bir süredir yumuşak karnını dış ticaret açığı oluşturuyor. Türkiye 2005 yılında 23,1 milyar dolar cari açık verdi. 2006 yılı için ise 25,5 milyar dolarlık hedefin aşılması bekleniyor

Bu yüksek cari açık sürdürülebilir mi? Cari açığın finansman yapısına baktığımızda karşımız çıkan tablo şöyle; IMF kredileri hariç toplam net sermaye girişi 2006 yılı Mart ayı itibariyle yıllık 50,4 milyar dolar. Sıcak para ise 2006 yılı Mart ayı itibariyle yıllık 17,2 milyar dolardır.

Türkiye'ye son yıllarda çok önemli oranlarda döviz akışı sağlandı. Doğrudan yatırımlar, özelleştirme gelirleri ve sıcak para girişleri cari açığın finansmanında sıkıntı yaratmadı. Hatta bu girişler döviz rezervlerini 60 milyar dolar seviyelerine yükseltti.

Peki bu akış durduğunda ne olacak? Türkiye döviz akışı durduğu andan itibaren cari açığı finanse etmekte büyük zorluk ve sıkıntı yaşayacaktır. Gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikaları ve değişen uluslararası likidite koşulları Türk ekonomisinin üzerindeki kılıçtır Ekonominin geleceğine ilişkin elbette iyimser olmak gerekiyor. Ancak çok çok temkinli bir iyimserlik daha objektif bir bakış açısı sağlayacaktır

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

AB 8. Direktifi kabul etti

Avrupa Konseyi, şirket hesaplarının denetimi hakkındaki, yıllık hesapların ve konsolide hesapların kanuni denetimleri için asgari yükümlülükleri belirleyen, AB kurallarını güncelleyen ve ortaya koyan yeni direktifi, kabul etti. Konsey, Avrupa Parlamentosu'nun yaptığı değişikliklerinin hepsini onayladı.

Yeni Direktif, tüm Topluluk dillerine çevirisi tamamlandıktan sonra, Avrupa Birliği'nin resmi gazetesinde yayınlanmasından sonra 20 gün içerisinde yürürlüğe girecek. Üye Ülkelerin iki yıl içerisinde kendi ulusal mevzuatlarını yeni Direktife göre değiştirmeleri gerekiyor.

Direktif, özellikle denetim mesleği üzerinde daha iyi bir kamu gözetimi sağlamak ve AB'de gözetim kuruluşları arasında işbirliğini geliştirmek amacıyla kanuni denetçilerin görevlerini, bağımsızlıklarını ve etik kurallarını belirliyor. Dış kalite güvencesi yükümlülüklerini ortaya koyarak mevcut AB mevzuatının (Direktif 84/253/EEC) uygu-

lama kapsamını genişletiyor. Ayrıca muhasebe hakkındaki 78/660/EEC ve 83/349/EEC direktiflerini de değiştiriyor.

Direktifle alınan yeni önlemler, AB içinde kaliteli denetimlerin artmasına yardımcı olmak ve böylece AB sermaye piyasalarının işleyişine güveni artırma amacını güdüyor. Ayrıca, küresel olarak birbirine bağlı sermaye piyasalarının dikkate alınması amacıyla üçüncü ülkelerin gözetim kuruluşları ile işbirliği için bir temel sağlayacak.

Direktifte geçen temel şartları aşağıdaki gibidir:

Denetçi Rotasyonu: Üye ülkeler, yasal denetimin yürütülmesinden sorumlu baş denetim ortağının atandığı tarihten itibaren en fazla

yedi yıllık bir süre içinde, denetim sözleşmesinden rotasyona uğramasını ve en az iki yıllık bir süre sonra denetlenen işletmenin denetimine tekrar katılabilmesine izin verilmesini sağlayacak.

Yasal denetçi ya da denetim firması adına yasal denetimi yürüten baş denetim ortağı, denetim sözleşmesinden yasal denetçi ya da baş denetim ortağı olarak istifa etmesinin üzerinden en azından iki yıllık bir süre geçmeden önce denetlenen işletmede anahtar yönetici bir pozisyon almasına izin verilmeyecek.

Sürekli Eğitim: Üye ülkeler yasal denetçilerin, teorik bilgi, mesleki beceri ve değerlerinin yeterince yüksek düzeyde olduğunu teyit etmek üzere uygun sürekli eğitim

programlarına katılmaklarını ve sürekli eğitim konusunda öngörülen koşullara uymayanların uygun yaptırımlara tabi olmalarını sağlayacaklar.

Staj: Sınav kapsamına dahil edilen bir test aracılığı ile ölçülmek üzere, adayın sahip olduğu teorik bilgileri pratiğe uygulamadaki becerilerini geliştirmek üzere ilgili adayın, yıllık hesapların, konsolide hesapların ya da benzeri

mali tabloların denetimi de dahil olmak üzere, ilgili konuları kapsayan asgari üç yıl süreyi kapsayan bir pratik eğitim sürecini tamamlaması gerekmektedir. Söz konusu pratik eğitimin en az üçte ikisini kapsayan bir bölümü, üye ülke tarafından onaylanan bir yasal

denetçi yanında, ya da bir denetim firmasında tamamlanacak.

Kamu Gözetimi: Üye ülkeler, Direktifte belirtilen ilkeler bazında, yasal denetçiler ve denetim firmaları için etkin bir kamu gözetim sistemi organize edecekler. Tüm yasal denetçiler ve denetim firmaları kamu gözetimine tabi olacaklar. Kamu gözetim sistemi; Yasal denetçilerin ve denetim firmalarının onayı ve sicili; Profesyonel etik ve

denetim firmalarının dahili kalite kontrolü ve denetim konularında standartlarının belirlenmesi; Sürekli eğitim, kalite güvence ile soruşturma ve disiplin sistemleri; hususlarının gözetiminde nihai sorumluluğa sahip olacak. Kamu gözetim sistemi, gerektiğinde yasal denetçiler ve denetim firmaları ile ilgili olarak soruşturma yürütme ve uygun gördüğü işlemler uygulama

hakkına sahip olacak.

Şeffaflık Raporu: Üye ülkeler, kamu yararı işletmelerin yasal denetimlerini yürüten yasal denetçilerin ya da denetim firmalarının, her bir mali yılın bitiminden itibaren üç ay içinde, bir yıllık şeffaflık raporunu kendi web sitelerinde yayınlamalarını sağlayacaklar Bu raporda bulunması gereken asgari bilgiler Direktifte belirtilmekte.

Denetim Komitesi: Her bir kamu yararı işletmesinin bir denetim komitesi olacak. Üye ülke, denetim komitesinin; denetlenen işletmenin idari organının icracı olmayan üyelerinden ve/veya denetim (supervisory) organı üyeleri arasında ve/veya denetlenen işletmenin hissedarlarının genel kurulu tarafından atanan bir üyeden oluşmasına karar verecekler. Denetim komitesi-

nin en az bir üyesi bağımsız olacak ve denetim ve/veya muhasebe konusunda yetkinlik kazanmış olacak.

Kanuni denetçi ve denetim firması: Mevzuatın kapsamında daha fazla açıklık sağlamak amacıyla ayrı ayrı tanımlanıyor Yeni şartlar, 1984'ten beri denetim firmalarının boyutunun ve öneminin arttığı gerçeğini yansıtıyor ve çok sayıda ye

ni şart özellikle denetim firmalarını ele alıyor

Kamu yararı işletmeler: Direktif, kamu yararına işletmelerin kanuni denetimini yürüten denetim firmalarına denetim firması ve ait olduğu ağ hakkında bilgi sağlayan detaylı bir kamu raporu vermesini gerektiriyor. Rapor, yapılan son kalite güvencesi gözden geçirmesini, sürekli eğitim yükümlülükleri hakkındaki politikaları ve denetim firması tarafından yüklenilen ücretlerin bir dökümünü içermek zorunda.

Bağımsız denetim komitesi kurmayı amaçlayan yükümlülük finansal raporlama sürecinin ve kanuni denetimin izlenmesini güçlendirecek ve denetlenmiş işletmenin finansal raporlaması hakkında icra kurulunun nüfusunu kötüye kullanma olasılığının önlenmesine yardımcı olacak.

Tescil: üye devletler, her bir kanuni denetçinin ve denetim firmasının elektronik bir kamu sicilinde belirtilmesini ve kayıt bilgilerinin güncel tutulmasını sağlamak zorunda.

Denetim firmaları için, sicil, denetim firmasında çalışan veya denetim firması ile ortak olarak veya başka şekilde ilişkide olan tüm kanuni denetçilerin sayısını göstermek zorunda. Sicil, denetim firmasının sahiplerinin ve yönetiminin üyeleri hakkında bilgi içermek zorunda ve bir ağ üyeliği hakkında bilgiyi kapsamak zorunda.

Bağımsızlık: Direktifin belirlediği

bir ilkeye uygun olarak bir kanuni denetçi veya bir denetim firması denetlenmiş işletmeden bağımsız olmalı ve hiçbir şekilde denetlenmiş işletmenin karar almasına katılmamalı.

Kalite güvencesi ve denetim standartları: Direktif, gözden geçirilmiş kanuni denetçiler ve denetim firmalarından bağımsız bir şekilde düzenlenen kalite kontrol sistemine ve kamu gözetimine tabi tüm kanuni denetçiler ve denetim firmaları için bir yükümlülük ortaya koyuyor. Ayrıca kanuni denetimler uluslararası denetim standartlarına uygun olarak yürütülmek zorunda.

Soruşturmalar ve yaptırımlar: Direktifin düzenlediği bir ilkeye uygun olarak üye devletler medeni, idari veya cezai olabilen etkili soruşturma ve yaptırım sistemleri düzenliyor. Bunlar kamuya uygun açıklama sağlamalı.

Atama, Çıkarılma ve iletişim: Kanuni denetçi veya denetim firmasının atanma prosedürleri, kanuni denetçi veya denetim firmasının denetlenmiş işletmenin finansal tablolarını hazırlayanlardan bağımsız olmasını sağlamaya çalışıyor

Direktif'in belirlediği bir ilke ile kanuni denetçi veya denetim firması sadece kanuni denetçinin denetimi bitirememesinde önemli bir neden bulunursa çıkarılabilecek. Çıkarılma ve istifa nedenleri sorumlu gözetim mercilerine açıklanmak zorunda.

Yetkili Merciler: Üye devletler, direktif tarafından şart koşulan amaçlar için onay, tescil, kalite güvencesi, soruşturma ve disiplinden sorumlu yetkili mercileri atamak ve birbirleriyle işbirliği yapmak zorunda. Bunlar, çıkar çatışmalarını engellemek amacıyla düzenlenmeli. Mesleki gizlilik yükümlülüğü yetkili merciler için çalışan ve çalışmış olan tüm kişilere uygulanıyor.

Uluslararası konular: AB'de işlem gören menkul kıymetler ile ilgili denetim raporları çıkaran üçüncü ülke denetçileri ve/veya denetim firmaları AB'de tescil edilmek ve üye devletin gözetim, kalite güvencesi ve soruşturma ve yaptırımlarına tabi olmak zorunda. Sadece direktife eşdeğer kalite kriterini karşılayan denetçiler veya denetim firmaları tescil edilebilecek.

Direktif, sadece üçüncü ülke denetim firmaları eşdeğer tescil ve gözetim sistemlerine tabi ise tescil, gözetim, kalite güvencesi ve soruşturma ve yaptırımlardan muafiyete izin veriyor.

Ücretler: Direktif, denetlenmiş şirketlerin kanuni denetçiye veya denetim firmasına ödenen toplam ücretleri denetim hizmetleri, diğer güvence hizmetleri, vergi hizmetleri ve diğer denetim dışı hizmetler için ücretler olarak bölerek açıklamasını gerekli kılarak mevcut AB mevzuatına değişiklikler getiriyor.

Finansal piyasalar sarsılıyor

Gerek küresel düzeyde, gerekse ülkemizde finansal piyasalar düzensiz bir seyir izlemeye başladı. Siyasi gelişmelerin de etkisiyle bu oynaklık Türkiye’de daha büyük etki gösterdi. Para piyasalarının yanı sıra şişmiş olan metal ve emtia piyasalarında da düşüşler yaşandı.

Son 15 – 20 günlük sürede hemen tüm piyasalarda taniş olunan çalkantı ve düşüş yatırımcıların çoğunu hazırlıksız yakaladı ve hayrete düşürdü. Finansal piyasaların yanısıra yakın zamanlarda çok şişmiş olan metal ve emtia piyasalarında da düşüşler yaşandı. Her ne kadar kararlı bir yükselme eğiliminin kalıcılık kazandığı 2003 yılı mart ayından bu yana piyasalarda bazı düzeltme hareketleri ile karşılaşılmış ise de bu son hareketlerin çok daha derin, olumsuz sonuçlar yaratacağı şeklinde bir güçlü izlenim ediniliyor. Bu son piyasa hareketlerini geçmiş yakın dönemdekilerden ayıran bir önemli özellik de volatilité – oynaklık, düzensiz iniş, çıkışlar – indeksinin yükselmiş olması.

Şu anda piyasa oyuncularını kaygılandıran, korkutan iki önemli husus bulunuyor. Bunlardan birincisi enflasyon diğeri ise doların değeri. Amerika’da enflasyon beklentilerini ölçmekte kullanılan en önemli göstergelerden birisi olan nominal faiz hadleri ile enflasyondan arındırılmış hükümet bonoları faizi arasındaki spread – faiz farkı – Ocak ayında bulunduğu yüzde 2.34 oranından mayıs sonunda yüzde 2.66’ya tırmanmış bulunuyor. Diğer taraftan yatırımcıları korkutan bir diğer gelişme de, her ne kadar Amerikan Merkez Bankası’nın (FED) faiz hadlerini biraz daha yükseltebileceği şeklinde bir izlenimin edinilmiş olması nedeniyle sonradan biraz toparlamış olsa da, nisan ayı başından buyana doların

değer kaybı sürecine girmiş olması. Doların yeniden birkaç yıl sürececek bir ikinci değer kaybı sürecine gireceği anlaşıyor.⁽¹⁾ Birinci süreç 2002 yılı başlarından 2004 yılı sonlarına kadar sürmüş ve bu dönemde dolar indeksi ticaret ağırlıklı olarak reel anlamda yüzde 16 oranında düşmüştü. Dolar değerindeki kayıp özellikle euroya karşı olmuş ve euronun değeri dolar cinsinden 31 ocak 2002’deki 0.86 değerinden, 31 aralık 2004 tarihinde 1.36’ya yükselmişti. Buna karşılık dolar değerindeki ayarlama Asya ülkelerinin para birimlerine göre daha yumuşak seyretmiş ve yen/dolar kuru 2002 yılı başlarından 2005 yılı başlarına kadar olan dönemde yüzde 32 oranında yükselmiş, sözkonusu dönem boyunca

Çin parası yuanın dolar karşısında ki değeri sabit kalmıştı.

Yaklaşık son bir aylık dönemde dolar euroya karşı yüzde 6, yine karşı yüzde 7 ve genel ticaret ağırlıklı baza göre de yüzde 3 oranında değer kaybetmiş bulunuyor. Nihayet gelişmeler iktisat teorisinin öngördüğü biçimde gelişme gösteriyor. Zira bir ülkenin ticaret açığı bu kadar geniş ise, değer kaybetmiş bir ulusal para, bir taraftan ihracatı özendirir, arttırırken, öte yanda ithalatı daha pahalı hale getirecek, ayrıca servet etkisiyle iç talebi düşürmek suretiyle büyüme hızını yavaşlatacak ve sonuçta devasa boyuttaki dış ticaret açığının daralmasına yol açarak, küresel düzeydeki bu makroekonomik dengesizliğin giderilmesinde önemli bir araç niteliği kazanacak. Ancak bu noktada Asya Merkez Bankaları ile petrol ihracatçısı ülkelerin nasıl bir davranış sergileyecekleri hususu da büyük önem taşıyor. Bu güne kadar satın aldıkları devasa boyuttaki Amerikan Hazine Bonoları ile ABD'nin ticaret ve cari işlemler hesabı açığının ve doların aşırı değerli konumunun sürdürülebilmesine katkıda bulunan ve şu anda hazinelerinde yüz milyarlarla ifade edilen dolar cinsi menkul kıymet stoku sahibi olan bu ülkelerin, doların değer kaybetmesinden fazla memnuniyet duymalarını beklemek gerekir.

Diğer taraftan aşırı yükselen fiyat-

lar nedeniyle hazineleri dolup, taşan bazı petrol ihracatçısı ülkelerin de bu gelirlerinin bir bölümünü dolar cinsinden varlıklara veya hazine bonolarına yatırdıkları düşünülmektedir.

Bununla beraber iki alanda önemli değişiklik meydana gelmiş bulunuyor. Geçen yıl Amerikan şirketlerine dışardan transfer ettikleri karlar üzerinden daha düşük vergi ödeme olanağı sağlanmıştı, bu olanak artık bulunmuyor. Diğer gelişme ise faiz cephesinde. Geçtiğimiz dönemde haziran 2004'ten başlayarak, FED'in faiz hadlerini, Avrupa Merkez Bankasının (AMB) sabit tutmasına karşılık 16 kez üst üste çeyrek puan arttırmış olması ve yüzde 5'e kadar yükseltmiş olması doların değerini destekleyici bir etkide bulunmuştu. Şimdi ise FED'in faiz haddini daha fazla yükseltmemesi olasılığına karşılık, AMB'nin faiz hadlerini arttırma süreci içine girmesi söz konusu ve Japonya'nın da artık pozitif büyüme ve enflasyon sürecine kavuşması ile birlikte faiz hadlerini arttırmaya başlaması bekleniyor.

Ancak doların değerindeki ılımlı ve yumuşak bir değer kaybının çok yüksek boyuttaki Amerikan dış ticaret açığı için yeterli bir çare olacağını düşünmek fazla iyimserlik olur. Bu sorunun çözümü için şöyle ya da böyle Amerikan halkının daha çok tasarruf etmesi, dış ticaret fazlası veren ülkelerin de daha çok

para harcaması gerekmektedir. Piyasaları yakından izleyen bazı önde gelen ekonomistler ABD'nin çok yüksek boyuttaki cari işlemler ve ticaret açığının, etkilerini nihayet dolar üzerinde ciddi ve giderek daha da yoğunlaşan bir biçimde göstermeye başladığı kanısını taşıyorlar ve 1987 yılında borsalarda yaşanan çöküntüye atıfta bulunuyorlar. Bu ekonomistlerden Douglas Gillespie "Ben okuyuculara, 1987 yılında borsalarda yaşanan çöküntünün, aylar öncesinden, önce bir faiz haddi sorunu, daha sonraları ise çok, çok çok büyük bir borsa sorunu haline dönüşen bir dolar sorunu ile başladığını hatırlatırım" demektedir.(2)

Nitekim daha sonraları biraz toparlanmış olsalar da, yatırımcıların riski yüksek menkul kıymetlerden çıkıp hükümet bonoları gibi daha güvenli kağıtlara geçme yolundaki tercihleri 22 Mayıs tarihinde, hemen tüm borsalarda, özellikle yeni yükselen ekonomilerin borsalarında 1998 yılı Ağustos ayındaki Rusya moratoryumundan buyana tanık olunmamış bir düşüşe neden oldu. Hisse senedi fiyatlarının Rusya'da yüzde 9.1, ülkemizde yüzde 8.3, Brezilya'da yüzde 4.5 ve İsveç'te yüzde 5.0 oranında gerilediği gözlemlenirken, günün erken saatlerinde yaşanan yüzde 10'un üzerindeki değer kaybı nedeniyle işlemlerin günün bir bölümünde askıya alındığı Hindistan'da hisse senetle

ri günü yüzde 4.2 oranında kayıpla kapadı. Hükümet bonolarına olan yoğun talep bono faizlerinin gerilemesine yol açtı. Bir hafta önce yüzde 5.2 oranında faiz getirisi veren 10 yıl vadeli Amerikan hazine bonolarının getirisi yüzde 5'in altına geriledi.

Halen dolar sorunu faiz hadleri sorununa dönüşme sürecinde. Geçmiş yılların tüm menkul ve gayrimenkul piyasalarında şişkinliklere yol açan, bu şekilde servet etkisiyle tüketim talebini kamçılayan, yeni yükselen piyasalara çok ucuz, limitsiz finansman olanağı sağlayan, yatırımcılara, yen üzerinden sıfır faizle borçlanarak bunu dolar üzerinden ulusal paralara çevirip, yeni yükselen ekonomilerde yüksek kazanç elde ettiren bol, hatta sınırsız likidite döneminin sonuna gelinmiş bulunuyor.

Yükselen enflasyon, artan faiz hadleri büyük bir olasılıkla küresel büyüme hızını düşürecek, Merkez Bankaları büyüme hızını ikinci plana atarak önceliği enflasyonla mücadelede verecekler. Faizlerin artmasıyla önce bono fiyatları gerileyecek bunu emtia ve emlak piyasalarındaki düşüşler ve nihayet hisse senedi piyasaları izleyecek. Bu küresel düzeltme hareketinin iki – üç yıl sürmesi beklenebilir. Neticede piyasalardaki şişkinlik-

lerin bir ölçüde giderildiği, makro-ekonomik dengesizliklerin azaldığı, büyüme hızının daha sürdürülebilir düzeylere gerilemiş olduğu bir küresel ekonomik düzenin yerleşmesi beklenebilir.

Ülkemize gelince, dünyada finansal piyasalarda yaşanan hareketlilik ve risk azaltma girişimi Türkiye'de daha şiddetli bir biçimde hissedilmiştir. Bunda GSMH'nin yüzde 7'sine yaklaşan cari işlemler hesabı açığının daha da genişleyerek sürmesinin mevcut döviz kurlarının sürdürülebilirliği konusundaki kaygıları arttırmış olması, beklentilerden yüksek çıkan nisan ayı enflasyon rakamları, Cumhurbaşkanının Sosyal Güvenlik Yasasını TBMM'ye yeniden görüşülmek üzere iade etmesi gibi nedenler de etkili olmuştur.

Bir yanda yabancıların YTL.'den çıkıp dövize geçme çabası, öte yandan yılbaşında 3.1 milyar dolar düzeyinde olan döviz açık pozisyonlarını mayıs ayı başında 9.3 milyar dolara kadar yükseltmiş olan bankacılık kesiminin açık pozisyon kapatma endişesi, ülkemizde borsadaki şiddetli düşüşün yanısıra Türk Lirasının da dikkat çekici ölçüde değer kaybına uğramasında başlıca etkenler olmuştur. Küresel finansal piyasalardaki hava değişikliği ile likiditenin azalmasının ülkemizi

daha derinden etkilemesi olası görülmektedir. Zira 2000 kasım ve 2001 şubat krizleri sonrası dönemde Türkiye izlemiş olduğu “dalgalı kur” rejimi çerçevesinde etkin bir para politikası izleyememiştir. Ekonomi politikasına yön verenler yüksek faiz hadlerinin ve kambiyo rejimi serbestliğinin Türk Lirasının değerini yükseltmesini seyretmekle yetinmiş, yüksek faiz hadleriyle dışardan sermaye çekmek suretiyle, aşırı boyutlara çıkan dış ticaret ve cari işlemler hesabı açıklarının kolaylıkla kapatılmasına zemin hazırlamış, ihracat ve yatırıma dayalı bir ekonomik büyüme yerine iç talebe ve ithal talebine dayalı bir büyümeye razı olmuşlardır.

Türk Lirasının değerinde bir düzeltme kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu düzeltme fiyatlara yansımacak, faiz hadleri bir parça tırmanacak, enflasyon haddinin fazla yükselmesine engel olma çabaları ile artan döviz fiyatlarının talep baskılayıcı etkisi ile servet etkisinin iç talebi düşürmesi büyüme hızını yavaşlatacaktır. Başta Japonya ve Çin olmak üzere Asya ülkelerinin ihracata dayalı bir büyüme için ulusal paralarının değerini ısrarla düşük tutma çabalarının ülkemiz için bir örnek oluşturmamış olması, düşündürücüdür.

(1) <http://www.morganstanley.com.GEFdata/digests/latest-digest.html>

(2) The Economist, 20 – 26 Mayıs 2006, S. 79.

IMF'ye göre

Finansal piyasalar diken üstünde

Uluslararası Para Fonu tarafından yeni yayınlanmış olan “World Economic Outlook” (WEO) Raporunda “yüksek petrol fiyatlarına ve yaşanan doğal afetlere rağmen dünyada ekonomik büyümenin, finansal piyasalarda hüküm süren olumlu koşulların ve altına gelen uyumlu makroekonomik politikaların desteğiyle beklentilerin üzerinde gerçekleşme durumunu sürdürdüğü” belirtilirken politikacıların küresel düzeyde var olan dengesizlikleri giderme yolunda ciddi önlemler almaları gerektiği hususuna dikkat çekiliyor, aksi halde bugünkü ekonomik görünümün bozulabileceği uyarısında bulunuluyor.

WEO – Dünya Ekonomik Görünümü Raporuna göre dünya ekonomisinin bu denli güçlü olması gözalcı olduğu kadar bir sürpriz de oluşturuyor. IMF'ye göre küresel ekonomik büyüme hızı bu yıl ortalamaya yüzde 4.9 oranında gerçekleşecek ve üç ülke hariç tüm ülkeler ekonomik alanda büyüme kaydedecekler ve dünyanın her tarafı peşpeşe dördüncü yıldır yüzde 4 seviyelerinde devam eden bu büyümeden pay alacak. Ekonomik büyüme hızının bu yıl, ABD'nde yüzde 3.3, Japonya'da yüzde 2.8, İngiltere'de yüzde 2.5, Euro Bölgesinde yüzde 2.0 düzeyinde gerçekleşmesi bekleniliyor. IMF'nin raporunda Çin'deki büyümenin

geçmiş yıllardaki gücünü koruyarak yüzde 9.5 oranında gerçekleşeceği, büyüme hızının Rusya'da yüzde 6.0, Sahra Güneyi Afrika'sında yüzde 5.8, Merkezi ve Doğu Avrupa'da yüzde 5.2 düzeyinde gerçekleşeceği tahmininde bulunuluyor. Rapora göre Latin Amerika ülkeleri bile bu yıl genelde yüzde 4.2 oranında büyüyecekler.

Rapora göre küresel ekonominin bu parlak görünümünün arkasında düşük enflasyon oranı, düşük faiz hadleri ve dünyanın önde gelen ekonomilerinde hüküm süren güçlü büyüme yatıyor. Küresel piyasa koşullarının şu anda olağandışı ölçüde elverişli, risk primi ve volati-

litenin – oynaklık, düzensiz iniş çıkışlar – çok düşük olduğuna temas edilen Rapor, yatırımlardaki bir artışın ve dolayısıyla şirket tasarruflarındaki bir düşüşün uzun vadeli faiz hadlerini yukarı çekebileceği hususuna işaret ediyor.

Dünya Ekonomik Görünümü Raporu küresel düzeyde tanık olunan bu olağanüstü ekonomik büyümeyi ortaya koyarken karşı, karşıya bulunulan risklere de işaret ediyor ve dünyada ekonomik politikayı belirleyenlerin, var olan makroekonomik dengesizlikleri azaltıcı yönde ciddi önlemler almaları uyarısında bulunuyor. Uluslararası Para Fonu başta ABD'nin devasa cari işlemler açığı olmak üzere ABD, Avru-

pa, Japonya ve Çin'in, uluslararası ticarete karşı karşıya bulunulan denge eksikliklerinin giderilmesi alanında acil tedbirler almaları gereğine işaret ediyor. Raporda, söz konusu bu acil önlemlerin alınabilmesi için bugünkü ekonomik koşulların, bir daha ele geçmeyecek kadar uygun olduğu belirtilerek, bu alanda günümüzde bir ilerleme sağlanamaması halinde, ilerde bu önlemleri almanın çok daha zor olacağı hususu vurgulanıyor.

WEO Raporunu kamuoyuna sunarken IMF Baş Ekonomisti Raghuram Rajan yüksek boyutlu ticaret açık-fazlalarının ulusal paralar arasında ani ve şiddetli değer düzeltmelerini gündeme getirebileceği, örneğin, doların hızlı bir değer kaybına uğrayabileceği, bunun faiz hadlerinde bir tırmanmaya yol açarak küresel ekonomik büyüme hızını düşürebileceği olasılığı üzerinde önemle durmuş ve böyle bir durumun hasıl olmaması için ABD'nin ulusal tasarruflarını arttırması gereğine işaret etmiştir. IMF'ye göre ABD tarafından daha sıkı bir maliye politikasının izlenmesi Amerikan ithalat talebini kısmak suretiyle ticaret açığının düşmesine de katkı sağlayacaktır. Baş Ekonomist Rajan konuşmasında, Fransa, Almanya ve Japonya gibi ülkelerin büyüme hızını arttırmak için emek piyasalarını daha esnek hale getirmeleri gerektiğini ileri sürerken, ABD ile olan ticaretinde çok yüksek hacimli ticaret fazlası veren Çin'in, ulusal parası Yuanın değerinin dolara karşı değer kazanmasına izin vermesi gerektiğini, ve paralarının değerini dolara karşı aşırı bi

çimde düşük tutan diğer Asya ülkelerinin de aynı yolu izlemeleri gerektiğini ifade etmiştir.

IMF Etkin Rol

En gelişmiş 7 ülkenin Maliye Bakanları Nisan ayının son haftasında yapmış oldukları toplantıda, halen küresel ekonomiyi ciddi biçimde tehdit eden uluslararası dış ticaret denge eksikliklerinin azaltılması yolundaki çalışmaları daha etkili hale getirmek üzere Uluslararası Para Fonu'nu görevlendirdiler. Kurumu, halen çok geniş çaplı dış ticaret dengesizliğinin ortaya çıktığı durumlara taraf olan ülkeler arasında müzakereler başlatmak konusunda yetkilendirdiler. Bu alanda IMF'nin esas görevini, ticaret açıklarının kapatılması ve bu şekilde bir küresel finansal krizin önlenmesi amacıyla, ekonomi ve döviz kuru politikalarında reforma gidilmesini sağlayacak anlaşmaların yapılması oluşturuyor. Ancak bilindiği üzere, IMF'nin, kendisinden borç alan ülkeler dışındaki ülkeleri kendi ekonomik politikalarını değiştirmeye zorlama alanında bir yetkisi, yaptırım gücü bulunmuyor. Küresel ekonomideki makroekonomik denge eksikliklerine neden olan unsurlar, IMF'nin yapacağı ilk "çok taraflı istişare – görüş alış veriş" toplantısının gündemini oluşturacak. Bu nedenler arasında ABD'nin çok düşük tasarruf haddi, Çin'in ulusal para birimi yuan-daki kur katılığı, Japonya, Almanya ve petrol ihracatçısı ülkelerin ticaret fazlaları bulunuyor.

IMF Başkanı Rodrigo Rato bu çok taraflı istişarelerin "sorunların

analiz edilmesi ve tanımlanmasından öteye giden, belirli hükümetlerle makroekonomik durumun diğer ülkelerle ve küresel ekonomi ile ilgili olarak bağlantılarının ve yansımalarının müzakere edildiği bir süreç" niteliği taşıyacağını ifade etmektedir.

Söz konusu süreç dört ana unsura sahip olacaktır:

Birincisi, IMF sadece, bir ülkenin izlemekte olduğu politikaların diğer ülkeleri etkilediği uluslararası sorunlarla ilgilenme durumunda olacaktır.

İkincisi tüm IMF üyesi ülkeler diğer ülkelere karşı yükümlülüklerini, IMF Anlaşmasının IV. Maddesi uyarınca, yeni baştan dile getirecekler. Bu Madde onlara, "ödemeler dengesi ayarlamalarının etkin bir şekilde gerçekleşmesini önlemek veya adil olmayan rekabet avantajları kazanmak için döviz kurlarını veya uluslararası para sistemini manipüle etmekten – kendi amaçları doğrultusunda kontrol etmek veya etkilemekten - kaçınmak" koşuluyla kendi ekonomik ve döviz kuru sistemleri üzerinde karar verme hakkı tanır.

Üçüncüsü, ortaya sorunların çıkması durumunda, IMF başkanı, ilgili ülke gruplarını, kendi politikalarının IV. Madde ile nasıl uyum içinde olduğu hususunda açıklamalar yapmaya zorlamak üzere "çok taraflı istişare" toplantısı düzenlemeye yetkili olacaktır.

Dördüncüsü, IMF üyesi ülkeler her yıl Fonun gelecek yıl içinde hangi konulara eğilmesi gerektiği konusunda görüşlerini bildirecekler.

Bütçe harcamaları artış eğiliminde

Bütçe harcamaları hızlı bir artış trendine girdi. 2005 yılı Ocak-Nisan döneminde toplam ödeneklerin yüzde 26,5'i kullanılmışken, 2006 yılının aynı döneminde bu oran önemli bir artışla yüzde 30,6'ya yükseldi. Sağlık harcamaları bir önceki yılın aynı dönemine göre toplamda yüzde 151 oranında arttı. Maliye Bakanlığı bu artışın dönemsel olduğunu ve yıl sonu hedeflerinde bir sapma olmayacağını açıkladı.

Nisan ayı bütçe sonuçlarında, bütçenin gider kalemlerinde yaşanan artış dikkat çekti. Sistem değişikliğinden dolayı her ne kadar geçmiş yıllarla sağlıklı kıyaslama yapılamıyor olmasına karşın geçtiğimiz yılın aynı ayıyla karşılaştırıldığında bütçe harcamaları yüzde 27 artış gösterdi. Geçtiğimiz yıl bütçe harcamaları artış oranı bir önceki yıl aylarıyla karşılaştırıldığında yüzde 2-5 arasında seyretmekteydi. Son iki ayda ise hızlı bir artış eğilimi ortaya çıktı.

Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, harcamalardaki artışın dönemsel olduğunu, yıl sonu hedeflerinde bir değişikliğin söz konusu olmadığını açıkladı. Sadece harcamaların dönemsel olarak arttığını ödenek artırımı yapılmayacağını söyledi.

Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü (TEPAV) tarafından nisan 2006 bütçe sonuçlarını değerlendiren Mali İzleme Raporunda, harcama kalemlerine dikkat çekilerek, geçmiş dönemlerde gizlenen harcamaların yansıtıldığı vurgulandı.

Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan Merkezi Yönetim Bütçe sonuçlarına yönelik TEPAV değerlendirmesi şöyle; Nisan ayında Merkezi Yönetim Bütçe harcamalardaki sıçrama ile birlikte 2,977 milyar YTL düzeyinde açık vermiştir.

Ocak-Nisan dönemi kümülatif olarak bakıldığında; merkezi yönetim bütçe açığının 4,027 milyar YTL'ye ulaştığı görülmektedir. Mahalli idareler ve fonlara yapılan gelir transferlerine ilişkin olarak yılın başından beri yaptığımız dü-

zeltmeler dikkate alındığında bu açığın 4,954 milyar YTL'ye çıktığını tahmin etmekteyiz. Bunun anlamı, yıl sonu düzeltilmiş açık hedefinin yüzde 35'inin ilk dört ay sonunda gerçekleşmiş olmasıdır.

Bu gelişmeler dikkate alındığında, Nisan sonu itibarıyla merkezi yönetim bütçe açığı kümülatif olarak bir önceki aya oranla yaklaşık 2,1 milyar YTL düzeyinde bir artış göstermiştir. Bu artış neredeyse ilk üç ayda verilen bütçe açığının toplam miktarına yakındır. Dolayısıyla Nisan sonu bütçe uygulama sonuçları yıl sonu hedefleri açısından ciddi soru işaretleri uyandıran özellikler göstermektedir.

Öte yandan, yerel yönetimlere ve fonlara aktarılan gelir transferlerine ilişkin düzeltme ile birlikte program tanımlı kümülatif faiz dışı denge 7,6 milyar YTL düzeyin-

de gerçekleşmiştir. İlk dört ayın sonunda program tanımlı faiz dışı fazla yıl sonu hedefinin yüzde 26'sı oranında gerçekleşmiştir. Bir önceki yıl aynı dönemde konsolide bütçe program tanımlı faiz dışı fazlasının yıl sonu hedefinin yüzde 36'sına, 2004 yılında ise yüzde 37'sine eşit olduğu dikkate alındığında faiz dışı fazla da yaşanan performans düşüklüğü daha net bir şekilde göze çarpmaktadır.

Nisan sonu itibarı ile bütçe harcamaları bir önceki yılın aynı dönemine göre kümülatif olarak yüzde 18,8, faiz dışı harcamalar ise yüzde 31,7 oranında artmıştır. Bu dönemde ortalama enflasyonun yüzde 8,11 (TÜFE) olduğu dikkate alındığında harcamalardaki reel artışın yüksekliği daha açık bir şekilde görülmektedir. Faiz dışı harcamalar açısından bakıldığında, 2005 yılı Ocak-Nisan döneminde toplam ödeneklerin yüzde 26,5'i kullanılmışken, 2006 yılının aynı döneminde bu oran önemli bir artışla yüzde 30,6'ya yükselmiştir. Geçmiş dönem raporlarında ifade etmeye başladığımız şekilde 2006 yılı ödeneklerin kullanılma hızı geçen seneye oranla artma eğilimini devam ettirmiştir.

Mal ve hizmet alım giderlerinde önceki aylarda başlayan geçen senenin aynı dönemine göre hızlı artış ve dolayısı ile fazla ödenek kullanımını Nisan ayında da devam ettirmiştir. Bu anlamda sağlık harcamalarındaki artış özellikle dikkat çekicidir. Sağlık harcamaları bir önceki yılın aynı dönemine göre toplamda yüzde 151,5 oranında

artmıştır. Bu artış yeşil kart ödemelerinde yüzde 295 gibi inanılmazı güç bir orana çıkmaktadır.

2006 yılında bütçede öngörülen toplam sağlık ödeneklerinin yüzde 57'si ilk dört ayda gerçekleşmiştir. Bu oran 2005 ve 2004 yılında sırasıyla yüzde 22,1 ve yüzde 14,3 oranındaydı.

Özellikle yeşil kart ve tedavi giderlerindeki (esas olarak hastanelere ödeme) artışlar dikkat çekicidir. Yeşil kart ödeneğinin yüzde 76'sı, tedavi giderinin ise yüzde 65'i ilk dört ayda kullanılmış görülmektedir. Önceki yıllara göre ödenek kullanımında rekor düzeyde bir artış gerçekleşmiştir. Bu gelişme başka bir ifadeyle 2005 yıl sonu raporunda çeşitli kalemler itibarı ile belirttiğimiz harcama erteleme ve harcama gizlenmesi tespitlerini aslında doğrulamaktadır. 2006 yılında başta yeşil kart olmak üzere yapılan harcamaların önemli bir kısmının 2005 yılına ait olduğu düşünülmektedir. Benzer bir tespiti tedavi giderleri için hastanelere yapılan ödemeler için de yapmak mümkündür.

Nisan sonu itibarıyla sağlık harcamalarının geçmiş yıllarda olduğu gibi önemli düzeylere ulaşan harcama erteleme veya harcama silinmesi olmadığı sürece mevcut bütçe ödeneğine sığmayacağı anlaşılmaktadır.

Sağlık harcamalarındaki artış, 2006 yılının faiz dışı fazla performansı açısından problem alanların başında gelmektedir. Özellikle özel sağlık kurumlarından hizmet

satın alınmaya başlamasıyla birlikte sağlık harcamalarında önceki yıllara göre hem nakit hem de tahakkuk bazında bir artış beklenmektedir.

Kontrol ve denetim süreçlerinde önemli bir iyileşme sağlanmadığı varsayımı altında bu gelişme kaçınılmaz olarak sağlık harcamalarını yukarı çekecektir. Bu durumun iki şekilde kamu hesaplarına yansması beklenmektedir; bunlardan birincisi harcamaların zamanında tahakkuk ettirilmesi ve ödenmesi halinde sağlık harcamalarında ciddi bir artış oluşacaktır. İkinci olarak, ödemelerin ertelenmesi sonucunda tahakkuk ve nakit rakamların farklılaşmasıyla birlikte kamunun özel ve kamu sağlık kurumlarına olan yükümlülüğü artacaktır.

Nisan sonu itibarı ile toplam faiz dışı harcamalarına katkının hangi kalemlerden kaynaklandığına baktığımızda, yüzde 16,8 oranı ile cari transferlerin önceki yıllarda olduğu gibi öne çıktığını görüyoruz. Cari transferler altında belirleyici olan alt kalemler ise sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler ile tarımsal nitelikli transferlerdir. Cari transferlerin faiz dışı harcamalara katkısı yüzde 50'nin üzerinde gerçekleşmiştir.

Bu dönemde ayırt edici bir diğer gelişme ise sağlık giderlerinin faiz dışı harcamaların artış oranına yaptığı katkının 3,9 puan düzeyine çıkmasıdır. Faiz dışı harcamalardaki toplam artışın yüzde 12,4 ü sağlık giderlerinden kaynaklanmaktadır.

İşsizlik oranı yüzde 11,9

tarım dışı işsizlik oranı yüzde 14,8

Tarım kesimindeki istihdam sayısındaki hızlı düşüş, şehirlerdeki işsizliğin artış oranını hızlandırıyor. İstihdam edilenlerin yüzde 25,1'i tarım, yüzde 20,4'ü sanayi, yüzde 4,7'si inşaat, yüzde 49,8'i ise hizmetler sektöründe bulunuyor.

2006 yılı şubat döneminde Türkiye'de kurumsal olmayan sivil nüfus bir önceki yılın aynı dönemine göre 1 milyon 36 bin kişilik bir artış ile 72 milyon 249 bin kişiye ulaşırken, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus 919 bin kişi artarak 51 milyon 371 bin kişiye ulaştı. Şubat 2006 döneminde çalışma çağındaki nüfus geçen yılın aynı dönemine göre 919 bin kişi artış gösterdi.

Tarım dışı istihdam 829 bin kişi artış gösterdi. 2006 yılı Şubat döneminde istihdam edilenlerin sayısı, tarım sektöründeki daralmaya bağlı olarak geçen yılın aynı dönemine göre 234 bin kişi azalarak, 20 milyon 604 bin kişiye geriledi. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı 1 milyon 63 bin kişi azaldı, buna karşın tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 829 bin kişi arttı.

2006 döneminde istihdam edilenlerin yüzde 25,1'i tarım, yüzde 20,4'ü sanayi, yüzde 4,7'si inşaat, yüzde 49,8'i ise hizmetler sektöründe. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında, tarım sektöründeki istihdamın 4,8 puan azaldığı,

buna karşılık hizmetler sektörü istihdamının ise 3,6 puan arttığı görülmekte.

İşsizlik oranı yüzde 11,9 iken, tarım dışı işsizlik oranı yüzde 14,8 oldu. Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 46 bin kişi artarak 2 milyon 796 bin kişiye ulaştı. İşsizlik oranı ise 0,2 puanlık bir artış ile yüzde 11,9 olarak gerçekleşti. İşsizlik oranı kentsel yerlerde yüzde 13,9 ile aynı düzeyde gerçekleşirken, kırsal yerlerde ise 0,3 puanlık artışla yüzde 8,8 oldu.

Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 0,6 puanlık bir düşüşle yüzde 14,8 olarak gerçekleşti. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 0,6 puanlık düşüşle yüzde 13,8, kadınlarda 0,8 puanlık düşüşle yüzde 18,9 oldu.

Bu dönemdeki işsizlerin; yüzde 75,5'i erkek nüfus, yüzde 61,3'ü lise altı eğitilmiş, yüzde 34,7'si bir yıl ve daha uzun süredir iş aramakta olanlardan oluştu.

İşsizler sıklıkla (yüzde 32,6) “eş-

dost” vasıtasıyla iş aramakta. İşsizlerin, yüzde 82,3'ü (2 milyon 302 bin kişi) daha önce bir işte çalışmış. Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin yüzde 45,6'sı “hizmetler”, yüzde 24,9'u “sanayi”, yüzde 19,2'si “inşaat”, yüzde 10,3'ü ise “tarım” sektöründe çalışmış.

Bu dönemde erkeklerin işgücüne katılım oranının en yüksek olduğu yaş grubu 30-34 iken (yüzde 92,6), kadınların işgücüne katılımının en yüksek olduğu yaş grubu 20-24 ile 25-29'dur (yüzde 29,5).

Erkeklerin işgücüne katılımı, yüksek öğrenimin tamamlanması ile artmakta ve bu artış 45 yaşına kadar nüfusa paralel olarak aynı düzeyde kalmakta. Kadınlarda ise benzer eğilim görülmekle birlikte, işgücüne katılım, nüfusun oldukça gerisinde kalmakta. Gerek erkeklerde, gerekse kadınlarda yaş ilerledikçe işgücüne katılım azalmakta.

Bu dönemde istihdam edilenlerin; yüzde 75,4'ü erkek, yüzde 24,6'si kadın nüfustur, yüzde 60,8'i lise altı eğitilidir, yüzde 56,8'i ücretli,

maaşlı ve yevmiyeli, yüzde 30,6'sı kendi hesabına ve işveren, yüzde 12,5'i ücretsiz aile işçisidir.

Ücretli olarak çalışanların yüzde 90,2'si sürekli bir işte çalışmakta, yüzde 61,5'i "1-9 kişi arası" çalışanı olan işyerlerinde çalışmakta, yüzde 2,6'sının ek bir işi vardır yüzde 5,2'si mevcut işini değiştirmek veya mevcut işine ek olarak bir iş aramaktadır.

Kayıt dışı istihdam

Kayıt dışı istihdam edilenlerin oranı, önceki yılın aynı dönemine göre 3,1 puanlık azalışla yüzde 45,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründeki kayıt dışılık yüzde 87,5'ten yüzde 85,3'e düşerken, tarım dışı sektörde kayıt dışılık oranı yüzde 32,5'ten yüzde 32,7'ye yükseldi.

2006 yılı Şubat döneminde, tarım sektöründeki daralmanın da etkisiyle, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, geçen yılın aynı dönemine göre 1,3 puanlık bir düşüşle yüzde 45,5 olarak gerçekleşti. Erkeklerde işgücüne katılma oranı 1,3 puanlık bir azalışla yüzde 69,3, kadınlarda 1,1 puanlık bir düşüşle yüzde 22,2'dir. Kentsel yerlerde işgücüne katılma oranı 0,5 puanlık artışla yüzde 44,6, kırsal yerlerde ise 4 puanlık azalışla yüzde 47,1'dir.

İşgücünün eğitim ve yaş dağılımları ise; toplam işgücünün yüzde 18,3'ünü 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. Lise altı eğitimli-lerde işgücüne katılma oranı yüzde 44,2 iken yüksek okul mezunlarında bu oran yüzde 79,6'dır. Lise altı eğitimlilerde erkeklerin işgücüne katılma oranı yüzde 68,2 iken, kadınlarda yüzde 18,8'dir. Lise ve

dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı yüzde 72 iken, kadınlarda yüzde 30,4'tür. Yüksek okul ve fakülte mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı yüzde 84,6 iken, kadınlarda yüzde 71,5'tir.

Şubat 2006 döneminde 1 milyon 363 bin kişi işe yeni başlamış veya iş değiştirmiş olup, bunun toplam istihdam içindeki oranı yüzde 6,6'dır. İşe yeni başlayan veya iş değiştirenlerin yüzde 37,6'sı 25-34 yaş grubundadır.

Bu dönemde işe başlayan veya iş değiştirenlerin yüzde 28,2'si "sanayi", yüzde 49,7'si "hizmetler", % 13,4'ü "inşaat" sektöründe, % 8,7'si ise "tarım" sektöründe işe başladı. Mevcut işsizlerin yüzde 17,8'ini (499 bin kişi) bu dönemde işten ayrılanlar oluşturmaktadır.

İşgücü durumu (Şubat)

	TÜRKİYE		KENT		KIR	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Kurumsal olmayan sivil nüfus (000)	71 213	72 249	43 899	44 997	27 314	27 252
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	50 452	51 371	31 231	32 358	19 222	19 013
İşgücü (000)	23 588	23 400	13 771	14 438	9 817	8 962
İstihdam (000)	20 838	20 604	11 852	12 433	8 986	8 171
İşsiz (000)	2 750	2 796	1 920	2 005	831	791
İşgücüne katılma oranı (%)	46,8	45,5	44,1	44,6	51,1	47,1
İstihdam oranı (%)	41,3	40,1	37,9	38,4	46,7	43,0
İşsizlik oranı (%)	11,7	11,9	13,9	13,9	8,5	8,8
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	15,4	14,8	14,3	14,1	18,9	17,0
Genç nüfusta işsizlik oranı ⁽¹⁾ (%)	21,8	21,9	24,7	22,7	17,7	20,3
Eksik istihdam oranı (%)	3,5	4,0	3,0	3,6	4,2	4,6
Genç nüfusta eksik istihdam oranı ⁽¹⁾ (%)	4,5	4,0	3,2	3,5	6,4	4,9
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	26 864	27 972	17 459	17 920	9 405	10 051

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus

Bankacılık 300 milyar dolarlık büyüklüğe ulaştı

Bankacılık sektörü 2005 yılında büyük bir gelişme göstererek, toplam aktiflerini yüzde 30 artırarak 296 milyar dolara çıkardı. Sektörün toplam aktiflerinin GSMH'ya oranı yüzde 71'den yüzde 82'ye yükseldi.

Son yıllarda yaşanan ekonomik büyüme bankacılık sektörüne de olumlu yansıdı. Uluslararası piyasalardan borçlanma imkanlarında artış, YTL'ye olan güçlü talep rekabetin güçlenmesi gibi nedenlerle hızla büyüyen bankacılık sektörü 300 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştı.

Genel Kurulunu yapan Bankalar Birliği, genel kurula sunduğu, Bankalarımız Kitabı 2005'te bankacılık sektörüne ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verdi. Kitapta yer alan değerlendirmelere göre bankaların toplam aktifleri geçen yıl, 2004 yılına göre yüzde 30 artarak 397 milyar YTL'ye (296 milyon dolar) kadar yükseldi. 2004 yılında yüzde 71 olan sektörün toplam aktifleri-

nin GSMH'ye oranı geçen yıl yüzde 82'ye kadar çıktı.

Sektördeki büyümenin başlıca nedenlerinin hızlı ekonomik büyüme ve piyasa beklentilerinin olumlu yönde sürmesi, uluslararası piyasalardan borçlanma imkanlarında artış, YTL'ye olan güçlü talep, öz kaynakların güçlendirilmesi ve rekabetin güçlenmesi olduğu görüşü yer aldı. Kaynaklardaki artışın kredilerde hızlı bir büyümeye yol açtığı belirtilen raporda, sektörün toplam bilançosunun 2005 yılında 90.5 milyar Y T L artış kaydettiğine dikkat çekildi. Bu artışın yüzde 62'sinin (56.2 milyar YTL) mevduattan, yüzde 23.9'unun (21.7 milyar YTL) mevduat dışı kaynaklardan, kalanının ise diğer pasif ve öz

kaynaklardan elde edildiği açıklandı. Sağlanan kaynakların yüzde 55'i, kredilere (49.8 milyar) yüzde 21.4'ü (19.3 milyar) menkul değerler cüzdanına, yüzde 22.3'ü (20.2 milyar) likit aktiflere ayrıldı.

Kamu mevduat bankaları geçen yıl yüzde 16, özel bankalar yüzde 35, yabancı sermayeli bankalar yüzde 100 oranında büyüdü. Kalkınma ve yatırım bankalarının aktifleri ise yüzde 14 oranında arttı.

Mevduat bankalarının sektörün toplam aktifleri içerisindeki yapı 1 puan artarak yüzde 97'ye yükselirken, kalkınma ve yatırım bankalarının payı ise yüzde 3'e indi.

Kamu mevduat bankalarının sistem içerisindeki payı yüzde 35'ten yüz-

de 31'e geriledi. Özel bankaların payı 3 puanlık artışla yüzde 60'a, yabancıların payı ise 2 puanlık artışla yüzde 5'e çıktı. Kamu bankalarının toplam mevduat içerisindeki payı yüzde 42'den yüzde 38'e gerilerken, toplam krediler içerisindeki payı yüzde 21'de kaldı. Özel bankalar mevduattaki paylarını yüzde 55'ten yüzde 57'ye, yabancı bankalar ise yüzde 3'ten yüzde 5'e çıkardılar. Özel sermayeli bankaların yüzde 67 olan kredilerdeki payı aynı kalırken, yabancıların payı 2 puanlık artışla yüzde 7'ye çıktı. Kalkınma ve yatırım bankalarının kredilerdeki payı ise 2 puan azalarak yüzde 5'e geriledi.

Sektörde ilk beş ve ilk 10 bankanın payındaki (yoğunlaşma) artışı geçen yıl hızlandı. 2004 yılında yüzde 60 olan ilk beş bankanın sektördeki payı yüzde 63'e yükseldi. İlk beş bankanın toplam mevduattaki payı yüzde 64'ten yüzde 66'ya, toplam kredilerdeki payı ise yüzde 48'den yüzde 56'ya tırmandı. 2002 yılında en büyük beş bankanın sektördeki payı yüzde 58 düzeyinde bulunuyordu.

İlk 10 bankanın sektördeki payı ise yüzde 84'ten yüzde 85'e yükseldi. Bu pay da 2002 yılında yüzde 81 düzeyinde bulunuyordu. İlk 10 banka toplam mevduatın yüzde

89'unu toplayıp, toplam kredilerin yüzde 80'ini kullandı.

Sektörün yabancı para aktiflerinin toplam aktifler içerisindeki payı yüzde 37'den yüzde 32'ye, yabancı para pasiflerin payı ise yüzde 40'tan yüzde 36'ya indi. Bankaların döviz endeksli varlıkları hariç döviz pozisyon açığı ise 7.3 milyar dolardan 10.1 milyar dolara çıktı. Bankaların döviz endeksli pozis-

yonu da dahil edilerek hesaplanan bilanço içi yabancı para pozisyonundaki açık ise 2004 yılına göre değişmedi ve 1.9 milyar dolarda kaldı.

Bankacılık sektörünün toplam özkaynakları 2005 yılında bir önceki yıla göre yüzde 17 oranında artarak 53.7 milyar YTL'ye yükseldi. Ancak özkaynakların toplam aktiflere oranı yüzde 15'ten yüzde 13.5'e indi. Net dönem karının azaldığı geçen yıl özkaynak artışına en büyük katkı yedek akçeler ve ödenmiş sermayeden geldi.

2005 yılında kamu bankalarının öz

kaynakları yüzde 32 artarak 13.3 milyara, özel bankalarınki yüzde 7 artarak 29.4 milyara, Fon bankalarının özkaynakları yüzde 20 artarak 1.5 milyara, kalkınma ve yatırım bankalarınınki de yüzde 22 artarak 6.3 milyar YTL'ye yükseldi.

Bankacılık sektörü geçen yılı 5 milyar 715 milyon YTL'lik net karla tamamladı. Sektörün net karı bir önceki yıla göre yüzde 11 oranında azaldı. Kamu mevduat bankalarının karının yüzde 7 oranında artarak 2 milyar 869 milyon YTL'ye yükseldiği geçen yıl, özel bankaların karı ise yüzde 51 azalarak 1 milyar 391 milyona, Fon bankalarının karı yüzde 33 azalarak 529 milyona geriledi. Yabancı bankaların karı yüzde 108'lik artışla 513 milyona,

kalkınma ve yatırım bankalarının karı ise yüzde 117 artarak 683 milyon YTL'yle çıktı. Bankaların net faiz gelirleri geçen yıl yüzde 3 oranında arttı. Genel faiz oranlarındaki düşüş yüzünden menkul değerlerden aldığı faiz gelirleri azalan sektörün, kredi hacmindeki genişleme nedeniyle kredilerden aldıkları faizlerin kara katkısı ise yükseldi. Sektörün yüzde 5 artan faiz gelirleri 42.3 milyar YTL, yüzde 6 artan faiz ödemeleri ise 24 milyar YTL oldu. 18.3 milyar YTL net faiz geliri sağlayan bankalar ücret ve komisyonlardan ise 5 milyar YTL elde ettiler.

ACCA; TÜRMOB, TMUD ve IFAC'ın birlikte organize ettiği bu yılın Dünya Muhasebeciler Kongresi'nin elmas sponsoru olmaktan gurur duymaktadır. ACCA, 260,000 öğrencisi ve 110,000 üyesi ile en büyük ve en hızlı gelişen uluslararası meslek kuruluşudur.

ACCA ve TÜRMOB 2004 yılında imzaladıkları mütabakat zaptı, iki kuruluş arasında ileri işbirliğinin temellerini kurmuştu. TÜRMOB ile birlikte Türk muhasebe mesleğini desteklemek üzere çalışıyoruz.

ACCA ile İletişim

2 Central Quay 89 Hydepark Street Glasgow G3 8BW United Kingdom

+44 (0) 141 582 2000 / info@accaglobal.com / www.accaglobal.com

Yabancı turist yüzde 1,8 arttı

2006 yılı Nisan ayında; geçen yılın aynı ayına göre giriş yapan yabancı ziyaretçi sayısı yüzde 1,8 oranında arttı. Geçici verilere göre 2006 yılı nisan ayında; geçen yılın aynı ayına göre giriş yapan vatandaş ziyaretçiler yüzde 6,4 oranında artarak 597 846 kişiye ulaştı. Nisan ayı verileri, turizm gelirlerinin geçen yılki seviyesini koruyacağını gösteriyor.

Emnîyet Genel Müdürlüğü'nden alınan geçici verilere göre 2006 yılı Nisan ayında; geçen yılın aynı ayına göre giriş yapan yabancı ziyaretçi sayısı yüzde 1,8 oranında artarak 1 372 922 kişi olarak gerçekleşti. Bu rakam geçen yılın aynı döneminde 1 348 264 kişiydi.

Giriş yollarına baktığımızda geçen yılın aynı ayına göre havayolunda yüzde 7,7, denizyolunda yüzde 11,2, demiryolunda yüzde 0,9 artış, karayolunda ise yüzde 14,6 azalış oluştu.

Ülke grupları ayrımında geçen yılın nisan ayına göre en fazla artışa yüzde 55,6 ile Amerika ülkeleri ve yüzde 12,8 ile Bağımsız Devletler

Topluluğu sahip. En fazla düşüş ise yüzde 55,6 ile Okyanusya ülkelerinde ve yüzde 18 ile diğer Avrupa ülkelerinde gerçekleşti. Ocak-nisan döneminde ise ülke grupları arasında en fazla artış yüzde 83,4 ile Amerika ülkeleri ve yüzde 11,5 ile OECD ülkelerinde gerçekleşti. Bu dönemde en fazla düşüş yüzde 31,7 ile Okyanusya ülkeleri ve yüzde 15,5 ile diğer Avrupa ülkelerinde görüldü.

Milliyet ayrımına baktığımızda geçen yılın aynı ayına göre giriş yapan ilk on ülke sıralamasında birinci sırada Almanya görülmekte. Bu ülkeyi sırasıyla Bulgaristan, Rusya Federasyonu, Hollanda, İngiltere, İran, Fransa, Gürcistan, İsrail ve

Yunanistan izledi. İlk on milliyet toplam giriş yapan yabancıların yüzde 63,6'lık bölümünü oluşturmaktadır.

2006 yılı nisan ayında; çıkış yapan yabancı ziyaretçi sayısı 1 176 916 kişi oldu. Bu rakam bir önceki yılın aynı ayında 1 177 360 olarak gerçekleşmişti.

Çıkış yollarına baktığımızda geçen yılın aynı ayına göre demiryolunda yüzde 24,3, denizyolunda yüzde 13, havayolunda yüzde 4,1 artış, karayolunda ise yüzde 12,4 azalış oluştu.

Ülke grupları ayrımında geçen yılın Nisan ayına göre en fazla artışa yüzde 50,8 ile Amerika ülkeleri ve yüzde 18,7 ile Asya ülkeleri sahip.

En fazla düşüş ise yüzde 53,3 ile Okyanusya ülkeleri ve yüzde 19,1 ile milliyetsiz grubunda gerçekleşti. Ocak-nisan döneminde ise ülke grupları arasında en fazla artış yüzde 63,4 ile Amerika ülke-

lerinde, ikinci sırada da yüzde 13,9 ile OECD ülkeleri (diğer) grubunda gerçekleşti. Bu dönemde en fazla düşüş ise yüzde 42,9 ile Okyanusya ülkelerinde ve yüzde 15,2 ile diğer Avrupa ülkelerinde görüldü.

Milliyet ayrımına baktığımızda geçen yılın aynı ayına göre çıkış yapan ilk on ülke; Almanya, Bulgaristan, İngiltere, Rusya Federasyonu, İran, Hollanda, Fransa, İsrail,

Gürcistan ve Yunanistan oldu. Çıkış yapan yabancı ziyaretçilerin ilk on milliyet toplamı yüzde 61,9 olarak gerçekleşti.

Geçici verilere göre 2006 yılı nisan ayında; geçen yılın aynı ayına göre giriş yapan vatandaş ziyaretçiler yüzde 6,4 oranında artarak 597 846 kişiye ulaştı. Bu rakam geçen yılın aynı döneminde 562 005 kişiydi.

Giriş yolları ayrımına baktığımızda, geçen yılın aynı ayına göre en fazla

artış yüzde 56 ile demiryolunda gerçekleşmiş. Demiryolunu yüzde 38,7 artış ile havayolu izlemiştir. En fazla azalış ise yüzde 38,8 ile karayolu ve yüzde 10,4 ile denizyolunda gerçekleşmişti.

2006 yılı Nisan ayında; geçen yılın aynı ayına göre çıkış yapan vatandaş ziyaretçiler yüzde 3,2 oranında artarak 589 671 kişi olmuştu. Bu rakam geçen yıl 571 507 kişi olarak gerçekleşmişti.

Çıkış yollarına baktığımızda ise geçen yılın aynı ayına göre havayolunda yüzde 31,8 artış olmuştur. Karayolunda yüzde 38,1, demiryolunda 31,5 ve denizyolunda ise yüzde 8,7 azalış gerçekleşti.

Ulaşım yoluna göre ülkemizden giriş yapan ziyaretçiler, 2005-2006

	Nisan								
	Toplam			Yabancılar			Vatandaşlar		
	2005	2006	%	2005	2006	%	2005	2006	%
Havayolu	1 242 913	1 436 304	15,6	928 200	999 645	7,7	314 713	436 659	38,7
Karayolu	575 320	439 435	-23,6	361 368	308 572	-14,6	213 952	130 863	-38,8
Denizyolu	85 983	88 556	3,0	53 306	59 266	11,2	32 677	29 290	-10,4
Demiryolu	6 053	6 473	6,9	5 390	5 439	0,9	663	1 034	56,0
Toplam	1 910 269	1 970 768	3,2	1 348 264	1 372 922	1,8	562 005	597 846	6,4
Günübirlik	34 252	38 717	-	34 252	38 717	-	-	-	-

Rekabet gücü kaybı

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu hazırladığı raporla, sektör sorunlarını tespit ederek, çözüm önerilerini sundu. Bazı ülkelere karşı oluşan rekabet gücü kaybının, ülke kalkınmasını frenleyerek işsizlik yansınını sürekli büyüüttüğü saptaması yapıldı.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 13 sektörü mercek altına alarak, bu sektörlerin sorunlarını tespit ederek çözüm önerilerine ilişkin bir rapor hazırladı. Raporda, Çin, Hindistan, Rusya gibi Asya Ülkeleri ile AB'nin yeni üyeleri Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinin başta emek yoğun sektörler olmak üzere her sektörde ortaya koyduğu rekabet baskısı giderek artarken, Türk İşveren ve İhracatçısının sırtındaki yükler ciddi kayıplara neden olmaktadır. İşletmeler yabancı rakiplerine kıyasla döviz kuru, vergi, sosyal güvenlik primi, enerji fiyatları gibi temel alanlarda çok dezavantajlıdır

Ülkemizin AB üyelik sürecinde sanayinin uluslararası rekabet gücüne ne derecede ihtiyaç duyduğu açıktır

Rekabet gücü kaybı, ülkemiz kalkınmasını frenleyerek işsizlik yansınını sürekli büyütmektedir

Raporda; sektörlerin karşı karşıya kaldığı rekabet gücünü, yeni yatırımları ve istihdamı olumsuz etkileyen ortak sorunlar saptandı. Yapılan saptama şöyle; girdi ve üretim maliyetlerinin yüksekliği, enerji maliyetlerinin yüksekliği, enerji kalitesinin düşüklüğünün, üretim kayıplarına neden olması ve üretim maliyetini yükseltmesi, enerji ve ulaşım altyapı yetersizliği; en ucuz nakliye yolu olan demiryolu taşımacılığının etkin olarak kullanılması.

Yüksek kredi maliyetleri. KDV oranının yüksekliği, KDV iadelerinin işletmeler tarafından zamanında tahsil edilemeyişi, istihdam üzerindeki vergi ve sosyal sigorta prim oranlarının yüksekliği, düşük

döviz kurunun, ihracatı olumsuz etkilemesi ve ithalatı cazip kılması.

Çin, Hindistan, Rusya gibi Asya Ülkeleri ile Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri'nden yapılan ucuz, düşük kaliteli ithalatın neden olduğu haksız rekabet. Yatırımların gerçekleştirilmesine ilişkin yasal izinlerin alınma sürelerinin çok uzun olması ve bu konuda ilgili kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği,

Büyüyen kayıdı sektör ve yarattığı haksız rekabet, tarım ve hayvancılık sektöründeki daralma, düşük işgücü verimliliği, İş Kanunu'nun esneklikle ilgili düzenlemelerinin uygulanmasındaki engeller, kıdem ve ihbar tazminatları ile iş güvenliği tazminatının yüksekliği, özürli istihdam zorunluluğunun, çalışma koşulları ağır olan sektörlerde sorun yaratması, eğitimli işgücü teminindeki güçlük, mesleki eğitim

kurumlarında eğitim kalitesinin yetersizliği, işgücü niteliklerini belirleyen mesleki sertifikasyon sisteminin olmayışı.

Raporda sorunların saptanmasından sonra önerilere yer verildi. TİSK'in önerileri şöyle;

SSK primi, vergi, işsizlik sigortası primi, kıdem, ihbar ve iş güvencesi tazminatları gibi ücret dışı işgücü maliyetleri belirli bir takvime bağlı şekilde kademeli olarak rakip ekonomilerden daha düşük düzeylere indirilmelidir.

İlave istihdam yaratan işletmeler, SSK primleri, işsizlik sigortası işveren payı, enerji maliyetleri, gelir ve kurumlar vergisi ödemelerinde terkin ve indirim yapılması yoluyla teşvik edilmelidir.

İşletmede istihdam edilen personel sayısı arttıkça işletme yükümlülüklerinde azalışı sağlayacak bir sisteme geçilmelidir.

Kazancı elde edilmemiş yıla ait verginin peşin alınması uygulaması kaldırılmalıdır

Kurumlar vergisi ve KDV oranları düşürülmelidir.

Kredi faizleri düşürülerek, daha uzun vadeye yayılmalıdır

Mali mevzuatta devlet tarafından sık sık değişiklik yapılmayarak, istikrar sağlanmalıdır

Enerji maliyetleri, ihracata yönelik, istihdam yaratan sektör ve işletmelerde rekabet edilebilir düzeye çekilmelidir. Doğal gaz ve elek-

trik dağıtım bölgelerinde özelleştirme ivedilikle tamamlanmalı ve bu piyasalar serbest rekabete açılmalıdır. Elektrikte sanayiciyi ilgilendirmeyen maliyetlerin (kaçak, kayıp) bir yük olarak sanayiciye dönüşü önlenmeli; enerjiden alınan fon ve kesintiler kaldırılmalı ve KDV oranı düşürülmelidir. Enerji kalitesini artırmak için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır

Çin, Hindistan, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri gibi işçilik maliyetleri düşük olan ülkelerin kalitesiz ürünlerinin yarattığı haksız rekabeti önleyici tedbirler devlet tarafından alınmalıdır AB dışındaki üçüncü ülkelere karşı gözetim uygulanmalıdır Ucuz, düşük kaliteli ürün ithalatına karşı mevzuatımızdaki önlemlerin hızla uygulanabilmesi için özel sektör ile kamu kuruluşları arasındaki koordinasyon, gümrüklerden başlayarak daha etkin hale getirilmelidir. Gümrüklerde

değer kontrolleri etkinleştirilmelidir. Standart ve düzenlemeler AB ile uyumlaştırılmalı; standartlara uyum koşulundan taviz verilmemelidir. İhtisas gümrüklerinin sayısı artırılmalıdır

Dampingle ithalat ile ilgili Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın almış olduğu damping, gözetim, kota ve referans fiyat gibi önlemler daha etkin olarak Gümrük Müsteşarlığı koordinasyonu ile birlikte aksatılmadan

devam ettirilmelidir. Trafik

sapmalı ithalata karşı denetim ve cezalar artırılmalıdır

Trafik sapması ile antidamping vergisi, gözetim ve kota gibi tedbirlerden kaçan ithalatçılar, alınacak daha sıkı tedbir ve üretici beyanı ile kontrol altına alınmalıdır

Dahilde İşleme Rejimi (DİR) belgeleri AB normlarında verilmelidir. Dahilde İşleme Rejimi'nde yerli üreticiler gözetilmelidir. AB ülkelerinde olduğu gibi sadece iç piyasada yetersizliği

kanıtlanan mallar için Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ithalat izni verilmelidir. Türkiye'de yeterli miktarda üretimi olan standart mallar için ithal izni verilmemelidir.

Yatırım ortamının geliştirilmesi için belirlenen kıstaslara göre vergi istisnaları getirilmelidir. Yatırım ve istihdam teşvikleri belli bir coğrafi bölge ve süre ile sınırlandırılmamalı (ülke genelinde düzenlenmeli) ve geçicilikten kurtarılarak uzun vadele hale getirilmelidir. Yatırımlara

ilişkin bürokrasi kolaylaştırılmalıdır. Bürokratik işlemler azaltılmalı; ayrıca ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanmalı ya da yasal izinler konusunda tek bir devlet kuruluşu görevlendirilmelidir.

5084 sayılı Kanun gereği tanınan enerji desteğinden tahakkuk eden alacaklar ile ilgili düzenlemeler acilen yapılmalı ve doğrudan enerji faturası üzerinden indirim sağlanmalıdır.

Uygulamasına son verilen yatırım indirimi, yatırım ve istihdam artışı bakımından ifa ettiği önemli fonksiyon dikkate alınarak tekrar yürürlüğe konulmalıdır. Yatırım teşvikleri, en azından rekabet edilen AB ülkeleri düzeyinde olmalıdır.

İhracatçı firmaların desteklenmesi için enerji girdilerinden vergi alınmamalıdır. Katma değeri yüksek, markalaşma potansiyeline sahip ürünlerin ihracatına yönelinmelidir. Döviz kurlarının YTL karşısında düşük seyretmesi ihracatı olumsuz etkilediğinden, ihracat çeşitli yollarla teşvik edilmeli; mevzuat basitleştirilmeli; Eximbank kredilerinden yararlanma olanakları kolaylaştırılmalıdır.

Liman altyapı yatırımlarına ve liman hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesine önem verilmelidir. Gerekli yatırımlar yapılarak, daha hızlı ve kaliteli, ülkenin her yerine giden demiryolu ağı kurulmalıdır.

Tarım sektörü ile ilgili temel hedefler belirlenmeli; tarım işletmelerinin ölçek ekonomisinde dünya fiyatlarında ürün sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması sağlanma

lıdır. Tarım sektöründe modern teknolojiyi kullanan ve rekabetçi olabilecek ölçekte üretim yapabilecek yatırımlar teşvik edilmelidir. Tarım sektöründeki daralma nedeniyle açığa çıkacak işgücü sorununa, göçe yol açmayacak şekilde bölgesel çözümler üretilmelidir.

Haksız rekabete yol açan kayıtdışı ekonomi ile mücadele edilmeli; istihdam üzerindeki vergi ve prim yükleri düşürülmeli; vergi ve prim tabanı yaygınlaştırılmalıdır. Kayıtdışılığın faturası vergi ve prim oranlarının artırılması yoluyla kayıtlı sektöre kesilmemelidir.

Kayıtdışı ekonominin haksız rekabetinin önlenmesi için etkin denetim sistemleri oluşturulmalı; denetim kadrolarının eğitim ve teknik donanım ihtiyaçları giderilmelidir.

Girişimcilik desteklenerek, risk sermayesi uygulamasına işlerlik kazandırılmalıdır. İstihdam yaratma açısından büyük önemi olan KO-Bİ'leri destekleyici tedbirler devlet tarafından alınmalıdır. Organize Sanayi Bölgeleri'ndeki firmaların karşılaştıkları ilave maliyetler, enerji, su vb. giderlerinde yapılacak indirimlerle azaltılmalıdır. Arıtma tesislerinden çıkan atık sorunun çözümü için gerekli altyapının tesisini teminen Organize Sanayi Bölgeleri'ne destek verilmelidir.

İşletmelerin ARGE çalışmaları teşvik edilmelidir. ARGE teşvikleri, devlet-üniversite-özel sektör üçgeninin koordineli çalışmasını destekleyecek biçimde planlanmalıdır. Bilgi toplumuna ulaşma hedefinin gereği olarak bilgiye erişim ve kul-

lanımı sağlayan tüm araç ve birimler üzerindeki vergi yükü azaltılmalıdır. Yeni teknolojilerin, yeni şirketler tarafından kullanılmasını özendiren çalışmalara öncelik verilmelidir.

Çalışma hayatına ilişkin mevzuatın istikrarı sağlanmalı ve rekabet gücünü destekleyici hükümlere yer verilmelidir. 4857 sayılı İş Kanunu'ndaki esneklik uygulamaları geliştirilmelidir. İşletmeler üzerindeki sosyal yükler gözden geçirilerek, rekabet etme ve istihdam yaratma hedeflerini gerçekleştirmeye imkan tanıyacak bir düzeye çekilmeli ve teşvik edici yönü ağır basan bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Ağır ve tehlikeli işkollarında özür-lü istihdam oranı düşürülmelidir. Çok fazla sayıda ve ağır olan idari para cezaları ödenebilir seviyeye indirilmelidir.

İşgücü eğitimini teşvik amacıyla işletmelere vergi kolaylıkları sağlanmalıdır. Mesleki eğitim okulları daha etkin hale getirilmeli; bu okullarda müfredat, uygulamaya ağırlık verecek nitelikte olmalıdır. Mesleki Yeterlilikler Kurumu Kanun Tasarısı bir an önce yasalaştırılmalıdır. Mesleki eğitim sistemi, çalışma hayatı ve işyerlerinin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılmalıdır.

Sektörlere ağır mali yükler getirecek olan AB Direktifleri'ne (örneğin, çevre ile ilgili direktifler) uyum konusunda geçiş dönemleri ve istisnalar talep edilmelidir. Ülke sanayi envanteri çıkarılarak, sanayi politikası saptanmalıdır.

Yenilikçi yaklaşımlar başarıyı getiriyor

Küreselleşmenin getirdikleri ve götürdükleri hemen hemen her ülkede uzun bir süredir tartışılıyor. Küreselleşme olgusunun kaçınılmazlığı, yeni fırsat arayışlarını da yoğunlaştırdı. Yeni süreçte ekonomilerin temelini finans piyasaları oluşturacak.

Son yılların en çok tartışılan konularının başında küreselleşme geliyor. Artık bu olgunun varlığı yeni arayışları da beraberinde getirdi. Mevcut durumdan nasıl yararlanılabilir, nasıl fırsatlar yaratılabilir. Ekonominin genel yapısında ne gibi değişiklikler beklenmeli gibi sorular sıkça sorulmaya başlandı. Avrupa Komisyonu İç Piyasalar ve Hizmetler üyesi Charlie McCreevy Çin’de gerçekleştirdiği konuşmasında Finansal Piyasalar ve Küreselleşme konusunu ele aldı ve ayrıntılı bir bakış açısı sundu. Küreselleşme ve finans piyasaları üzerine McCreevy’in görüşleri şöyle;

Küreselleşme sadece ekonomik süreç olarak kategorize edilemez. Küreselleşme yaşam şeklinde,

kültürlerde, diğerlerine bakış açılarında ve çevrede değişiklikler yapar. Bu durum ekonomik kapsamda ve değişikliklerin oldukça büyük ve etkili olduğu finansal sektörde de inkar edilmemekte.

Küresel ticaret ve yatırım akışlarının hiçbir zaman çok büyük olmadığı bir gerçek. Önümüzdeki yıllar için yapısal trend azalmayacak. Tersine, öngörülebilecek gelecekte, hiç olmadığı kadar çok farklı küresel oyuncular arasında yoğun ekonomik birbirine bağlılık yaşanması beklenmekte.

Bu durum küresel finansal sistem için genel sonuçlara sahip, çünkü finansal piyasalar ekonominin bel kemiği. Uluslararası ticaretin etkili gelişimi, önemli küresel ekonomilerin finansal sektörleri arasında

eşi görülmemiş karşılıklı bağıllık yaratarak güçlü finansal bağlar ile sonuçlanmakta.

Fırsatlar ve Riskler

Avrupa’da bazıları küreselleşmeyi tehdit olarak görürken bazıları görmemekte. Bazıları yakalanmayı bekleyen büyük yükselen fırsatların bulunduğu tamamen ikna olmuş durumda. Örneğin Çin’in gelişen ekonomisinin enerjisi hissedilmekte.

Küreselleşmeyi kınayanların Avrupa ülkelerinin ve böylece Avrupa’daki işletmelerin ve tüketicilerin küreselleşme ve uluslararası ticaretten çok büyük fayda elde ettiklerini unutmaması gerekmekte. Bunun için büyük Avrupalı şirketlerin kar orijinine bakılması yeterli.

Fakat, yeni fırsatlara rağmen, geçen birkaç yıl boyunca küreselleşmeye karşı korumacılığın artışına tanıklık yapılmakta. Avrupa'daki tartışmayı yürütenler korumacılığın bir fincan çay olmadığını iyi bilir. Tersine, şirketlerin başarılı işler için beklentilerinin büyüyebilmesi gerektiğine inanılmakta. Korumacılığın sağlam ekonomik muhake me ile oldukça zor yürütüldüğünü fakat daha çok kısa dönemli politik hedefler yardımıyla yürütüldüğünü herkes bilir. Çok nadir durumlarda, koruma için yasal stratejik çıkarlar bulunabilir. Fakat pek çok durumda, genel iyiliğin korunması kazanılmış ulusal çıkarların korunması nın haklı çıkarılmasında kullanılan bir mazerettir.

Sorunlar için küreselleşmeyi suçlamak kolay olacak. Fakat, açıkça belirtilecek olursa bu durum detaylı ve tarafsız bir analizi ele almakta. Ticaretin iki yönlü bir caddede olduğu söylenebilir. Rekabet adil ve tarafsız olduğunda, her iki tarafa da fayda sağlamakta. Bu, akıldan çıkarılmamalı. Yeni fırsatlar nadiren yeni riskler olmadan ortaya çıkar. Finansal sektörde bu durum kendisini bir dizi kurumsal skandallar ortaya çıktığında kendini gösterdi. Pek çok Pazar bundan etkilendi ve halen yatırımcı güvenini yeniden kazanmak için çalışmakta. Finansal piyasalar arasındaki karşılıklı etkileşim nedeniyle bir piyasada oluşan ciddi bir kriz diğer piyasaların istikrarı için önemli bir tehdit. Bu nedenle tüm önemli finansal pazarlar en yüksek düzenleme ve denetleme standartlarına sa-

hip olmak konusunda ortak bir çıkara sahip olmalı.

Doğru Yola Yönelik Açıklık ve Adil Rekabet

Yeniden yapılanan bu çevrede, tüm küresel oyuncular şu stratejik zorluk ile yüzleşmekte: Riskleri kovarken ulaşılabilecek fırsatlar nasıl ya kalanır? Maalesef bu sorunun "genel" bir çözümü yok. Pek çok durumda, geniş kapsamlı yapısal reformların verimli, rekabetçi ve etkileyici bir finansal sektör yaratmak için uygulanması gerekmektedir. Politikacılar yapısal reformların zaman zaman kısa dönemli zorluklara neden olacağını bilmekte. Fakat sadece iyi politikacılar, dikkatlice hazırlanmış ve akılcıca uygulanan yapısal reformlara geçiş maliyetlerinin güçlü ve büyüyen ekonomilerin ve onların yarattığı sosyal refah artışının uzun dönem faydaları ile telafi edilmesinden daha büyük olduğunu bilmekte. Deneyimli ve akıllı politikacılar yapılması gerekli reformların ertelenmesinin sürekli ekonomik performans düşüklüğü ve ani bir kriz durumu biçiminde ortaya çıkarsa bunun facia ya yol açacağını bilir

Avrupa'daki temel zorluk finansal piyasalar için dinamik ve güvenli bir iç piyasanın yaratılması amacıyla entegre finansal piyasaların oluşturulması. 1999'da euro'ya geçiş hazırlıkları Avrupa finansal sektörünün dağılma durumunu ortaya çıkardı. Bunun büyük politik kararlilikla ele alınması gerekti.

Bu, AB'nin Finansal Hizmetler Faaliyet Planı (FSAP) uygulaması ile

ne yaptığını göstermekte. Bu kararlı plan, 5 yıllık bir sürede Avrupa finansal düzenleme ve denetleme çerçevesinin tamamen yeniden düzenlenmesini amaçladı. İçerdiği çok sayıdaki önleme rağmen, FSAP tam ve zamanında uygulandı. Bu başarının üzerine Komisyon geçen Aralık ayında gelecek beş yıllık süre için Finansal Hizmetler Politikasını kabul etti. Bu politika, bütünleşmiş, açık, esaslı, rekabetçi ve ekonomik olarak verimli AB finansal piyasasına yönelik dinamik birleşme ile dünyada en iyi finansal çerçevenin oluşturulması politik hedefini yeniden doğrulamakta.

AB'nin politik seçenekleri iki taraflı vizyona dayanmakta. İlk olarak, bugünün piyasasında rekabet küreseldir. Daha yüksek sonuçlar arayan yatırımcılar nerede olursa olsun paralarını verimli ve güvenli piyasalara aktaracak. Finansla daha kolay ve ucuz yoldan erişim isteyen hisse senedi çıkaran şirketler nerde olduğuna bakmazsınız parayı en likit ve şeffaf piyasalara kaydırarak. Finansal pazarlar daha fazla dünyanın geri kalanından ayrı bir şekilde var olamayabilir. Kapalı piyasalar likiditelerinin daha açık olanlara çekildiğini yavaş yavaş görecektir. Bunlar Avrupa'nın tamamen açık piyasayı tercih etme nedeni, bir zayıflığın göstergesi değil. Tersine, açıklık sermaye alışlarını ve yabancı finansal hizmet sağlayıcılarını etkileyerek Avrupa finansal pazarının güçlenmesini desteklemekte.

İkinci vizyon ele alınacak olursa,

finansal hizmet sağlayıcıları arasındaki rekabet teşvik edilmeli. Rekabet verimliliği artırmakta, yeniliği teşvik etmekte ve müşterilerin daha verimli piyasalardan ve daha iyi ürünlerden faydalanmasını mümkün kılmakta. Ancak şüphesiz eşit şartlarda gerçekleşmeli. Maalesef eşit şartlar argümanı, sık sık yabancı rakiplerin iç piyasalara girişine köstek olmak, engellemek ve hatta durdurmak için kullanılmakta. Avrupa’da kurallar üçüncü ülke işlemcilerini içererek açık ve ayrımcı değildir AB’de bir şube açıldığında AB piyasalarına girmek daha kolay olur. Şimdiye kadar gerçekleştirilen ilerleme, küresel boyutta AB finansal sektörünün rekabet edebilirliğinin güçlenecek.

Düzenleyici İşbirliği İhtiyacı

Geçen birkaç yıl süresince Çin finansal sektörünün kilit politikacıları ve ekonomik aktörleri ile görüşmeler yapıldı. Bu görüşmeler sonucunda Çin’in karşılaştığı stratejik sorunların Avrupa’nın kilerden daha az zorlu olmadığı ortaya çıktı. Aynı ayrı zorluklarda bazı değişiklikler olsa da bunların nasıl üstesinden gelineceği konusunda ortak bir zemin bulunmakta. Her iki taraf neyin çalıştığı neyin çalışmadığını görmek için birbirinin deneyiminden fayda sağlayabilir.

Dünya çapında düzenleyiciler arasındaki işbirliği artışı sadece gerekli değil aynı zamanda kaçınılmaz. Çünkü piyasalar birbirine derinden bağlı ve bir piyasadaki bir düzenleyicinin aldığı önlem diğerleri üzerinde sonuçlar doğurmakta. Bu ya-

ylama etkisinin, istenmeyen ters etkilerden kaçınmak amacıyla mümkün oldukça tahmin edilmesi gerekmektedir. Buradaki seçenek bir şey yapmak ve yapmamak arasında değil, fakat daha çok problemleri önceden çözerek veya kaçınılması gerekenlerden sürekli olarak uzaklaşarak kuvvetli olmak arasındadır.

Politika yapma sürecinde, kriz durumlarında bu dış boyutun nasıl dikkate alınacağı da öğrenilmeli. Kurumsal skandalların ışığında, her bir ülke, herhangi bir yeni hileden kaçınmak amacıyla kontrollerin güçlendirilmesi ve açıkların kapatılması finansal bilgi üzerindeki hedefine sahip olarak finansal bilgi hakkındaki kuralların bir gözden geçirmesi ile uğraşmakta. Küreselleşmiş bir finansal pazarda, düzenleyicilerin karşılıklı anlayışa sahip olmalı ve bilgi alışverişi sağlanmalıdır.

Düzenleyiciler için Zorluklar

Çok kısa zamanda çok fazla yol kat edildi. Genel olarak düzenleyiciler için 3 zorluk bulunmakta. İlk olarak, küresel olarak birbirine bağlılık arttığından, verimsizlik ve anlaşmazlıklar kaçınılmaz olarak ortaya çıkmakta. Şirketler sermayenin uluslararasılaşmasını artırmakta. Fakat bu ekonomik aktörler pek çok gereksiz engelle karşılaşmakta: gereksiz gereksinimler, çifte kontrol, düzenleyici yayılma. Düzenleyicinin rolü, verimsizlik kaynaklarının güvenli bir biçimde ortadan kaldırılması amacıyla birlikte çalışmak.

Düzenleyicinin bir başka rolü, yenilenme ve yapısal değişiklikler için düzenleyici bir çerçeve benimsemek. Buradaki zorluk, yatırımcı güveni sağlanırken ve finansal istikrar korunurken güncelliğini kaybetmiş kuralların yenilenmeye engel olmamasını sağlamaktır. Bu bağlamda, önemli finansal piyasa düzenleyicilerin küresel aşamada en üst standartların teşvik edilmesinde önderliği ele alması ve bir rol oynaması gerekmektedir.

Son olarak, piyasalar istikrarsızlıktan, hileden ve finansal krizlerden korunurken ortaya çıkan riskler düzenleyiciler tarafından ele alınmalı. Bazıları en zayıf bağın küresel finansal piyasalara uygulandığını söyleyebilir. Bu, bankacılık denetlemesi, muhasebe, denetim ve kara para aklama alanlarında neden küresel standartlara ihtiyaç duyulduğunun nedenidir.

Sonuç olarak, küresel finansal piyasaların evrimi konusunda pek çok şey söylendi. Küreselleşme açıklığı ve adil rekabeti güçlendirmekte. Gelecek yıllarda kazananlar ve kaybedenler olacak. Kazananlar yeni fırsatlar yakalamakta ve gerekli reformları uygulamakta yeteri kadar cesur olanlar olacak.

Yeni ekonomik çevrede finansal düzenleyici çerçevenin benimsenmesi Çin, Avrupa ve diğer ülkelerdeki düzenleyicilerin ortak zorluğunu oluşturacak. Bu hiçbir şekilde kolay bir görev değil ancak hedef akılda tutularak mümkün olduğunca işbirliğine gidilmeli. Bu barışçı yoldur.

Dünya ekonomisi

Likidite yön değiştirdi

Gelişmiş ülkelerin faiz artırımları, global likiditenin yönü açısından gelişmekte olan ülkeler olumsuz yönde etiledi. ABD Merkez Bankası (FED), 16. kez banka faiz oranını 0,25 oranında artırarak yüzde 5'e çıkardı.

Amerikan Federal Merkez Bankası'nı 18,5 yıl boyunca yöneten Alan Greenspan'den görevi devralan Ben Bernanke başkanlığında ikinci kez toplanan FED'in "Federal Serbest Pazar Kurulu" yetkilileri, enflasyonu dizginlemek için faizlerin daha da artırılabilirliğini belirtti. Son faiz artırımla birlikte ABD'de faiz oranları 2001'in Nisan ayından bu yana en yüksek seviyesine erişmiş oldu.

Avrupa Merkez Bankası, kısa vadeli faizleri yüzde 2.5 düzeyinde bıraktı. İngiltere Merkez Bankası da faizi yüzde 4.5'te tuttu.

Avrupa Merkez Bankası (AMB), gösterge niteliğindeki faiz oranla-

rında değişiklik yapmadı. Piyasaların beklentileri dahilinde yüzde 2.5 olan gösterge niteliğindeki faiz oranlarında değişikliğe gidilmedi. Banka, faiz oranlarını 2 mart'ta yaptığı toplantıda 0.25 puan artırarak yüzde 2.5'e çıkarmıştı.

Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean-Claude Trichet, yüksek petrol fiyatları gibi fiyat istikrarını etkileyen bazı risklerin arttığını belirterek, bu riskler konusunda tetikte olmak gerektiğini söyledi. Trichet, enflasyonun kısa dönemde yüzde 2 seviyesinde kalacağını dile getirdi. Öte yandan İngiltere Merkez Bankası da, kısa vadeli faizi beklendiği gibi değiştirmeyerek yüzde 4.5'te bıraktı.

Dünyanın en büyük ekonomisine sahip olan ABD'de büyüme hızı yüzde 4.8'le son 2.5 yılın en yüksek düzeyine çıktı. ABD ekonomisi ilk çeyrekte son iki buçuk yılın en yüksek oranıyla yüzde 4.8 büyüdü. Beklenti, büyümenin yüzde 4.9 düzeyinde gerçekleşeceği yönündeydi. İlk çeyrek büyüme hızının 2005'in son çeyreğinde elde edilen yüzde 1.7'lik büyümenin iki katından fazla olması dikkat çekti.

ABD Merkez Bankası Fed'in en çok tercih ettiği enflasyon ölçüsü olan çekirdek kişisel tüketim harcamaları endeksindeki değişim ise ilk çeyrekte, 2005'in son çeyreğine göre düştü. 2005'in son çeyreğinde yüzde 2.4 olan çekirdek defla-

tör, ilk çeyrekte yüzde 2'ye geriledi.

Gelişmiş ülkelerin faiz artırımıyla likiditenin yön değiştirmesi, gelişmekte olan ülke borsalarını vurdu. 2005 Mayıs başından 2006 Mayıs başına kadar, İMKB yüzde 87, Brezilya Borsası yüzde 59, Rusya Borsası yüzde 143, Macaristan Borsası ise yüzde 50 artış göstermişti.

ABD'nin gösterge 10 yıllık tahvili yüzde 2.8 düşerken, gelişmekte olan ülkelerin tahvilleri değer kazandı. Bu süreçte, Türkiye'nin 2030 vadeli tahvili yüzde 16, Brezilya'nın 2030 vadeli tahvili yüzde 19 ve Rusya'nın 2030 vadeli tahvili yüzde 2 yükselmişti.

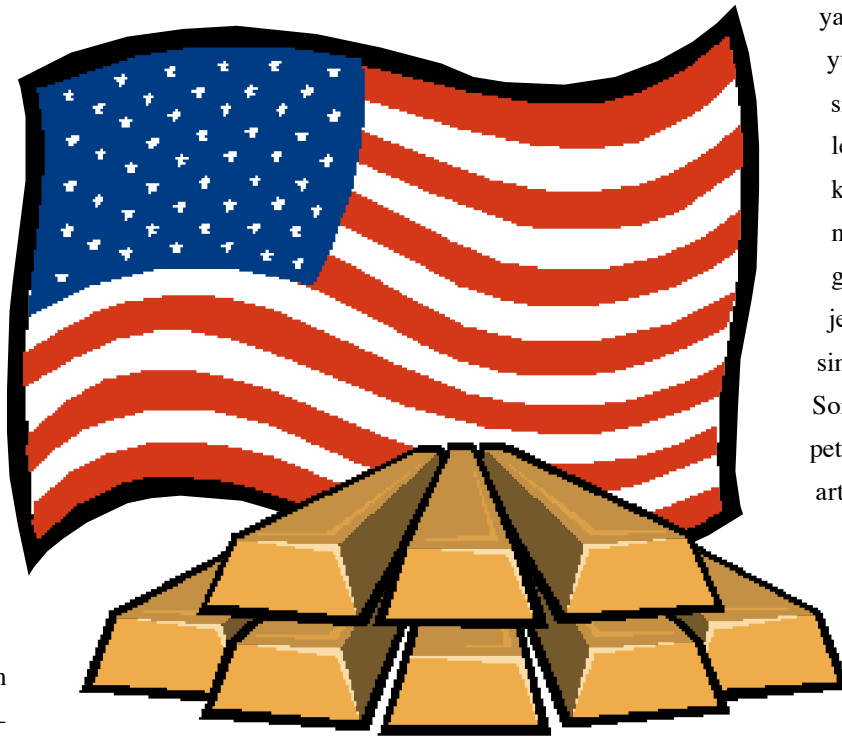
ABD'li yatırımcıların ABD ve uluslararası yatırım fonlarına yaptıkları yatırımlara ilişkin veriler de paranın gelişmekte olan piyasalara akmaya devam ettiğini gösteriyor. Amerikalılar bu yıl uluslararası yatırım fonlarına 68 milyar dolarlık yatırım yaptı. Bu miktar Amerika-

lıların ABD fonlarına yaptığı yatırımın iki katını oluşturuyor ABD'li-lerin yurtdışında sadece gelişmiş piyasalara değil, Türkiye, Güney Kore, Hindistan, Rusya ve Brezilya'ya yatırım yapması dikkat çekiyor.

Önümüzdeki dönemde gelişmiş ülkelerde faiz artırımlarına devam edilmesi durumunda, global likiditenin yönü aç-

mıştı. Büyümenin sürdürülebilir oranlara çekilmesi için Çin Merkez Bankası'nın para politikasını sıkılaştırmaya devam etmesi bekleniyor. Çin, yılın ilk çeyreğinde yüzde 10,2 büyümüştü.

Mart ayında ortalama varili 61,6 dolar olan Brent türü petrol fiyatları, Nisan ayında ortalama varili 70,5 seviyesine yükselmişti. Petrol fiyatlarının yeniden yükselişe geçmesinde İran'ın nükleer enerji politikasının dünya genelinde yarattığı gerginlik ve Nijerya'daki arz kesintileri etkili oldu. Son gelişmeler, petrol fiyatlarındaki artışın global enflasyon ve büyüme üzerindeki olumsuz etkilerini yeniden gündeme getirdi.

sından gelişmekte olan ülkeler olumsuz yönde etkilenmeye devam edecek.

Çin Merkez Bankası, yatırım harcamalarındaki ve kredilerdeki hızlı artışa bağlı olarak Ekim 2004'ten bu yana yüzde 5,58 seviyesinde olan gösterge faiz oranını 27 baz puan artışla yüzde 5,85'e yükselt-

Altın fiyatları, yüksek petrol fiyatlarının enflasyonist kaygıları artırması ile Ortadoğu'daki gerginlikler ve IMF'nin doların değer kaybetmesi gerektiğine ilişkin açıklamaları nedeniyle son 25 yılın en yüksek düzeyi olan onsu 654 dolara yükseldi. 2006 yılının ilk dört ayında altın fiyatları yüzde 26,5 arttı.

Enflasyon tırmanışa geçti

Mayıs ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 2,77 bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 7,36, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 7,66 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 4,27 artış gerçekleştirdi. Endekste kapsanan toplam 762 maddeden, 409 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 115 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş yaşanırken, 238 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmadı.

Mayıs ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,88, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 4,53, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 9,86 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,21 artış gerçekleştirdi. Endekste kapsanan toplam 442 maddeden, 87 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 254 maddenin ortalama fiyatlarında artış ve 101 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

ÜFE	MAYIS 2006 (2003=100)	MAYIS 2005 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,77	0,20
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,36	2,38
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,66	5,59
(01.06.2005-31.05.2006) - (01.06.2004-31.05.2005) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	4,27	13,97

TÜFE	MAYIS 2006 (2003=100)	MAYIS 2005 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,88	0,92
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	4,53	2,49
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,86	8,70
(01.06.2005-31.05.2006) - (01.06.2004-31.05.2005) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,21	8,53

		2006					2005						
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	1,96	0,26	0,25	1,94	2,77	-0,48	-0,74	1,04	0,78	0,68	-0,95	-0,04
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	1,96	2,22	2,48	4,46	7,36	1,89	1,14	2,18	2,98	3,69	2,71	2,66
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,75	0,22	0,27	1,34	1,88	0,10	-0,57	0,85	1,02	1,79	1,40	0,42
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,75	0,97	1,25	2,60	4,53	2,59	2,00	2,87	3,93	5,79	7,27	7,72

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Nisan (Milyon YTL)			2006 Yılı Bütçe Hedefi
	2005 Konsolide Bütçe	2006 Merkezi Bütçe	Artış (yüzde)	
Gelirler	37.196	50.490	26.3	160.326
Genel Bütçe Gelirleri	36.310	49.656	26.8	156.214
Vergi Gelirleri	30.539	40.843	25.2	132.199
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	8.210	11.225	26.8	38.982
Gelir Vergisi	5.552	7.802	28.8	26.090
Gelir Vergisi Tevkifatı	4.695	6.661	29.5	
Kurumlar Vergisi	2.658	3.423	22.3	12.892
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	2.614	3.228	19.0	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	602	1.315	54.2	4.947
Motorlu Taşıtlar Vergisi	983	1.296	24.1	3.042
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	14.727	18.448	20.1	57.601
Dahilde Alınan KDV	3.791	5.072	25.2	16.337
Özel Tüketim Vergisi	8.977	11.344	20.8	37.276
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	589	814	27.6	1.806
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	5.485	7.680	28.5	24.253
İthalat Vergileri	5.050	7.098	28.8	22.398
Vergi Dışı Gelirler	5.146	8.455	39.1	21.372
Harcamalar	42.668	54.517	21.7	174.322

EKONOMİK VERİLER

	2005	2004	2003	2002	2001	2000
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)	486.401	428.932	356.681	275.032	176.484	125.596
GSMH (milyon/dolar)	360.876	299.475	239.235	179.898	145.693	200.002
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	7,6	9,9	5,9	7,9	-9,5	6,3
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	5.008	4.172	3.383	2.598	2.123	2.965
Üretim Endeksi	130.1	123.4	112.4	103.3	94.4	103.4
Toplam İhracat (milyon/dolar)	73.122	63.167	47.253	36.059	31.334	27.775
Toplam ithalat (milyon/dolar)	116.048	97.540	-22.087	51.584	41.399	54.503
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-42.926	-34.373	69.340	-15.495	-10.065	-26.728
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	63.0	64.8	68.1	69.9	75.7	51.0
İşsizlik Oranı (%)		10.3	10.5	10.6	8.5	6.6
Kamu Net Borç Stoku (milyon/dolar)	267.330	272.161	251.106	216.037	159.752	71.688
İç Borç Stoku (milyon YTL)	254.330	233.864	201.319	154.798	125.458	54.152
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	91.860	98.182	96.094	102.499	64.303	31.549
Konsolide Bütçe Borç Stoku (milyar/dolar)	246.9	235.8	202.6	148.5	123.6	94.7
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-22.852	-15.604	-6.808	-1.789	3.390	-9.819

	2006		2005		2004
(Bin YTL)	12 Mayıs	5 Mayıs	30 Aralık	13 Mayıs	31 Aralık
Emisyon	22.299.564	21.778.194	19.612.019	16.577.305	13.465.237
Para Arzı					
- M1	41.766.414	41.911.948	41.758.872	30.975.060	29.469.070
- M2	169.584.985	167.260.442	153.146.146	119.699.287	109.344.449
- M3	180.709.072	176.460.386	164.443.074	127.531.938	116.597.637
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	158.555.795	155.200.575	145.191.416	111.857.528	103.240.239
- Vadeli Tasarruf	106.154.005	104.626.998	91.839.161	75.096.554	66.705.794
- Vadesiz Tasarruf	11.728.296	11.572.651	11.509.544	7.948.566	8.348.626
- Vadeli Ticari	21.664.566	20.721.496	19.548.113	13.627.673	13.169.585
- Vadesiz Ticari	9.418.962	9.485.135	11.972.114	8.009.872	8.671.897
- Resmi Mevduat	9.589.966	8.794.295	10.322.484	7.174.863	6.344.337
Kredi Stoku	146.179.251	143.767.858	126.491.125	94.389.180	82.514.275
- Tüm Banka Kredileri	146.179.251	143.767.858	126.491.125	94.389.180	82.211.975
- M.B. Kredileri	0	0	0	293.224	302.300
Bank. El. Tah. ve Bono	140.214.394	138.355.963	130.632.109	120.970.198	113.944.740

Mevzuat Değişiklikleri

- 02 Mayıs 2006** - 5493 Özel Tüketim Vergisi Kanununda, Katma Değer Vergisi Kanununda ve Petrol Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 04 Mayıs 2006** - Sosyal Sigortalar Kurumu Tarafından İşverenlere Borcu yoktur Belgelerinin İnternet Ortamında Verilmesi (E-Borcu Yoktur Uygulaması) Hakkında Tebliğ
- 05 Mayıs 2006** - 2006/10344 Devlet Memurlarına ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar
- Gümrük Genel Tebliği (Niahi Kullanım) (Seri No:4)
- 06 Mayıs 2006** - 2006/10379 İndirimli Orana Tabi İşlemlerde İade Edilecek Verginin Alt Sınırının Tespitine İlişkin Karar
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Proje Teşvik ve Destekleme Esaslarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 09 Mayıs 2006** - 2006/10358 Bazı Alanların Teknoloji Geliştirme Bölgesi Olarak Tespit Edilmesine İlişkin Karar
- 11 Mayıs 2006** - Gümrük Vergisi Askıya Alınması ve Avrupa Birliği Tarafından Tarife Kontejanı Açılması Planlanan Ürünlere İlişkin Tebliğ (İthalat: 2006/25)
- İhracat Sayılan Satış ve Teslimler Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat : 2006/2)
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük Antrepo Rejimi) (Seri No:13)
- 13 Mayıs 2006** - 2006/10399 Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi (2007-2013) Hakkında Karar
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 358)
- 16 Mayıs 2006** - Bankalarda Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Bilgi Sistemleri Denetimi Hakkında Yönetmelik
- 18 Mayıs 2006** - Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği
- 20 Mayıs 2006** - 5502 Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu
- 24 Mayıs 2006** - Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına ilişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VIII, No:47)

Vergi Takvimi

- 07.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 12.06.2006** - 16-31 Mayıs Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 12.06.2006** - 16-31 Mayıs Dönemine Ait Noterlerce Yapılan Makbuz Karşılığı Tahsilatlara Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 15.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 15.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2006** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı
- 27.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Damga Vergisinin Ödenmesi
- 20.06.2006** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İhtikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı
- 26.06.2006** - 1-15 Haziran Dönemine Ait Noterlerce Yapılan Makbuz Karşılığı Tahsilatlara Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 26.06.2006** - 1-15 Haziran Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 26.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödenmesi
- 26.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 26.06.2006** - Mayıs 2006 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Ödemesi
- 30.06.2006** - Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Gelir Vergisi 2. Taksit Ödemesi

Mayıs 2006 Kronoloji

01 Mayıs 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlamalarında bir çok ilde olaylar çıktı, izinsiz gösterilere güvenlik güçleri müdahale etti.

02 Mayıs Danıştay Başkanlığı'na Sumru Çörtoğlu seçildi. Çörtoğlu, temel ilkesinin, laik ve demokratik cumhuriyeti yüceltmek olduğunu söyledi.

03 Mayıs Türkiye İş Bankası 7.236 milyon YTL'lik kurumlar vergisiyle İstanbul'da vergi rekortmeni oldu.

04 Mayıs Sermaye Piyasası Kurulu Başkanı ve Kurul üyeleri arasında yaşanan anlaşmazlıklara ilişkin iddialar nedeniyle Başbakanlık Teftiş Kurulu inceleme başlattı.

05 Mayıs Azerbaycan'da bir araya gelen Başbakan Erdoğan ve İran Cumhurbaşkanı Ahmedinecad görüştüler.

06 Mayıs Yönetmen Atıf Yılmaz ve Yazar Erdal Öz hayatını kaybetti.

07 Mayıs Başbakan Yardımcısı Şener 17,9 milyon kişinin yoksulluk sınırı altında yaşadığını açıkladı.

08 Mayıs Danıştay, Tüpraş'ın yüzde 51 hissesinin özelleştirilmesiyle ilgili ihalenin iptali istemini reddetti.

09 Mayıs İktisat Bankası'nın eski sahibi Erol Aksoy, TMSF ile protokol imzalayıp şirketlerini geri aldı. Aksoy, 12 yılda 945 milyon dolar ödeyecek.

10 Mayıs Cumhurbaşkanı Sezer Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun bazı maddelerini bir kez daha görüşülmesi için TBMM'ye iade etti.

11 Mayıs Cumhuriyet gazetesinin Şişli'deki binasına bir hafta içinde üçüncü kez bombalı saldırı yapıldı.

12 Mayıs Yabancı yatırımcıların borsa ve bonoda satışa geçip dövize yönelmesi para piyasalarında büyük dalgalanmaya yol açtı.

13 Mayıs Şırnak'ta güvenlik güçleri ile terör örgütü PKK militanları arasında çıkan çatışmada 4 asker şehit oldu, bir terörist ölü ele geçirildi.

14 Mayıs Devlet Bakanı Ali Babacan, "Mali piyasalarda ki son hareketlilikte dış faktörlerin iç faktörlerden daha etkin olduğunu" söyledi.

15 Nisan Merkez Bankası Başkanı Yılmaz, kurdaki dalgalanmaların geçici olduğunu belirterek, gerekirse müdahale edeceklerini söyledi.

16 Mayıs Petrol Ofisi OMV şirketi ile yılda 5 milyon ton kapasiteli bir rafineri kuracağını açıkladı.

17 Mayıs Türbanla ilgili kararlarda imzası olan Danıştay 2. Dairesi'ni basan bir avukat düzenlediği silahlı saldırıyla hakim Yücel Özbilgin'i öldürdü, 4 kişi yaralandı.

18 Mayıs Danıştay'a düzenlenen saldırı sonucu hayatını kaybeden Özbilgin'in cenaze törenine onbinlerce kişi katıldı. Cenazeye katılan bakanları, halkın saldırısından polis kaçırarak kurtardı.

19 Mayıs Eski Başbakan Bülent Ecevit beyin kanaması geçirdi.

20 Mayıs Danıştay, baskını ve Cumhuriyet gazetesinin bombalanması olaylarıyla ilgili olarak aranan eski yüzbaşı Muzaffer Tekin, göğsünden bıçakla yaralanmış halde hastaneye bırakıldı.

21 Mayıs Danıştay'ı kana bulayan Alparslan Arslan tutuklandı.

22 Mayıs IMF'nin para ve maliye politikalarına ilişkin uyarıları üzerine borsa düştü, döviz ve faiz yükseldi.

23 Mayıs Rodos Adası'nın 35 mil güneyinde uluslararası hava sahasında çarpışan Türk ve Yunan F-16 uçakları Ege'ye gömüldü. Yunan pilot öldü, Türk pilot kurtuldu.

24 Mayıs Atatürk Havalimanı kargo bölümünde çıkan yangın 3 saatte kontrol altına alındı. Yangının diğer bölümlere sıçraması önlenildi.

25 Mayıs Merkez Bankası faizlerde düşüş olasılığının azaldığını belirterek kısa vadeli faiz oranını değiştirmede.

26 Mayıs Danıştay'daki silahlı saldırının kilit ismi olarak gözüktüğü eski asker Muzaffer Tekin çıkarıldığı mahkemece serbest bırakıldı.

27 Mayıs TOBB Genel kuruluna katılan iktidar ve muhalefet partilerinin genel başkanları el ele poz verdiler.

28 Mayıs Endonezya'da meydana gelen 6,3 büyüklüğündeki depremde 4 bin kişi hayatını kaybetti.

29 Mayıs İsrail Dışişleri Bakanı Livni ile görüşen Dışişleri Bakanı Gül Orta Doğu'da barış için üzerimize düşeni yapmaya hazırız dedi.

30 Mayıs Hükümet, SSK ve Bağ-Kur prim borçlularına ödeme kolaylığı getiren yasanın başvuru süresini 30 Haziran'a kadar uzattı.

31 Mayıs Fransa-Belçika sermayeli Dexia Bank, Denizbank'ın yüzde 75 hissesini 2,4 milyar dolara satın aldı.